

č. 9-2017

MESÁČNÍK O FILMOVOM DIANÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €



ROZHOVOR

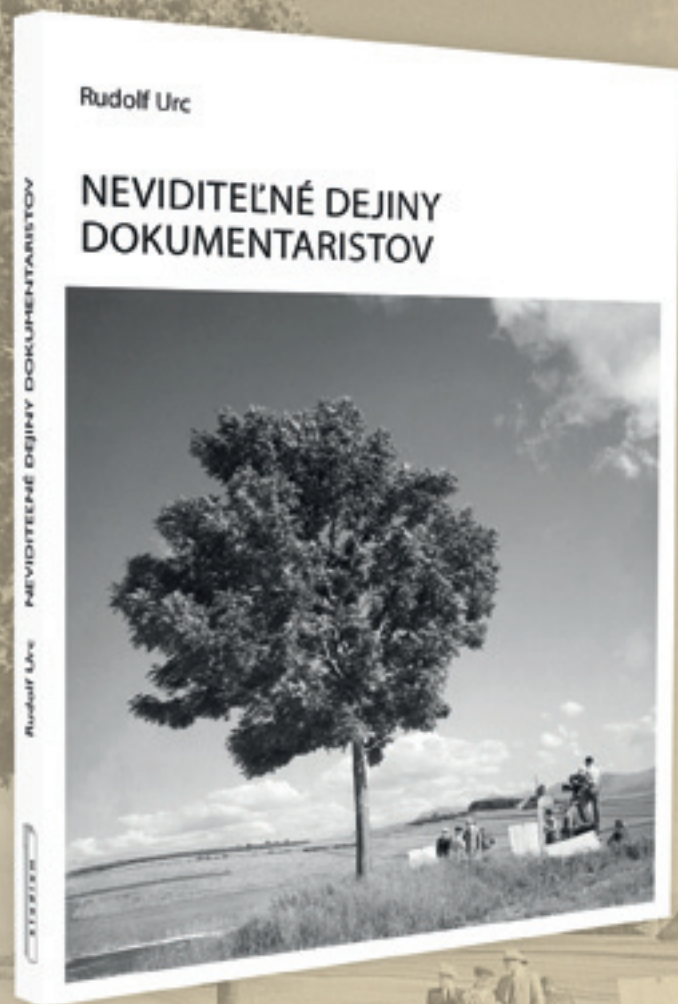
► Barbara Janišová Feglová

TÉMA

► Nové nastavenie programu
Podpora audiovizuálneho priemyslu

NOVINKY

► Červená ► Křížáček
► Nina ► Out
► Záhradníctvo: Dezertér



NA ÚVOD

V septembri vám už tradične ponúkame dva časopisy. Okrem štandardného vydania je to aj špeciálne číslo venované prehliadke Projekt 100, ktorá sa začína tento mesiac. V programe má aj tri slovenské filmy, a nie hocikaké – *Out* režiséra Györgya Kristófa súťažil v máji v Cannes v sekcii Un certain regard, minoritná koprodukcija *Křižáček* (r. V. Kadrnka) zase nedávno zvíťazila v Karlových Varoch. O oboch tituloch sa dočítate v rubrike Novinky, no špeciálne *Film.sk* k Projektu 100 už ponúka aj ich analýzu. A je fajn, že pred filmom *Out* sa bude v rámci prehliadky premietat krátko animovaná novinka Ivany Šebestovej *Žltá*.

Keď už je reč o festivaloch, do kín v septembri vstupuje aj film Juraja Lehotského *Nina*, ktorý takisto uviedol tohtoročný festival vo Varoch a aktuálne sa chystá na MFF Toronto, kde za Slovensko vybrali aj študentský titul *Magic Moments* v réžii Martiny Buchelovej. No a nadôvažok prináša štandardné vydanie *Film.sk* recenziu slovenského filmu *Čiara*, ktorý vo Varoch získal Cenu za réžiu pre Petra Bebjaka.

To je slušný zoznam festivalových úspechov slovenských filmov. *Čiara* má však aj veľmi dobrú návštevnosť. A celkovo sa už návštevnosť slovenských snímok prehupla tento rok cez hranicu milión divákov. Uvidíme, ako do produktivity domáceho prostredia zasiahnu úpravy v programe Audiovizuálneho fondu Podpora audiovizuálneho priemyslu, o ktorých informujeme v rubrike Téma, a aký budú mať dosah na zvyšovanie diváckeho potenciálu nakrútených filmov.

Pred rokom by si azda len málokto trúfol povedať, že návštevnosť slovenských filmov dosiahne také vysoké čísla. Rovnako je ťažké odhadovať, čo bude zase o rok, no vzhľadom na aktuálny kontext to bude isto zaujímavé sledovať.

► Daniel Bernát

MAJE OBLÚBENÉ SLOVENSKÉ FILMY



▲ Martina Rozinajová, ilustrátorka, grafická dizajnérka a dizajnérka kníh

Hneď na začiatok sa priznávam, že nie som žiadny filmový odborník. Som bežný divák, ktorý má rád rôzne filmové žánre, témy a príbehy. Tak ako väčšina divákov mám rada staršie slovenské filmové klasiky a rozprávky. Ku „klasikám“ by som zaradila Jakubiskove filmy – najmä jeho *Tisícročnú včelu* a *Perinbabu*, ďalej *Fontánu pre Zuzanu*, *Obchod na korze*, *Neberte nám princeznú*, *Sol' nad zlato...* Sú to skôr filmy z môjho detstva a puberty, ktoré pozná väčšina, pretože ich vysielajú v televízii v ročných cykloch, prípadne aj častejšie. Po dlhšom útlme slovenskej kinematografie však akoby prišla nová vlna výborných filmov, ktoré majú skvelý dej, hudbu, kameru a atmosféru. Určite každému odporúčam začať chodiť znovu do kina a pozerať slovenské filmy. Mňa veľmi zaujali tituly *Dom*, *Učiteľka*, *Piata loď*, ale aj animovaný film *Pandy* či rozprávky *Mimi & Líza* a *Drobci*. Po Vianociach budem mať opäť viac času a veľmi sa teším, ako si urobím vlastný názor na tohtoročné snímky *Únos*, *Richard Müller: Nespoznaný*, *Špina* a *Čiara*. ▲



Film.sk
 Mesačník o filmovom dianí
 na Slovensku (18. ročník)
Vydavateľ:
 Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
 Film.sk / Slovenský filmový ústav
 Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
 TEL.: 02/57 10 15 25
 FAX: 02/52 73 32 14
 E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
 Daniel Bernát
Redakcia:
 Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
 generálny riaditeľ SFÚ
 Rastislav Steranka
 riaditeľ NKC – SFÚ
 Marián Brázda
 vedúci edičného oddelenia SFÚ
 Miroslav Ulman
 odborný referent Audiovizuálneho
 informačného centra SFÚ
 Simona Nótová-Tušerová
 tlačová tajomníčka SFÚ
 Andrea Biskupičová
 vedúca predajne Klapka.sk
Štefan Vraštiak
Jazyková redakcia:
 Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
 p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
 Uzávierka čísla 9/2017:
 25. 8. 2017
Snímka na titulnej strane:
 Out – Sentimentalfilm
 Film.sk vychádza s podporou MK SR.
 ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
 s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
 vrátane údajov v elektronickej podobe len
 s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
 © Slovenský filmový ústav

22

- 03 **MYSLÍM SI**
 04–07 **KALENDÁRIUM**
 08 **KALENDÁRIUM: 12. MFF Cinematik**
 09–11 **PREMIÉRY** v kinách
 12–13 **NOVINKY:** Nina podľa Juraja Lehotského
 14–15 **NOVINKY:** Out podľa Györgya Kristófa
 16 **NOVINKY:** Červená podľa Olgý Sommerovej
 17 **NOVINKY:** Křížáček podľa Václava Kadrnku
 18 **NOVINKY:** Záhradníctvo: Dezertér podľa Jana Hřebejka
 19 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 20–21 **AKTUÁLNE:** Prehliadka Nemecká jeseň
 / Blu-ray a DVD kolekcia filmov Viktora Kubala
 22–25 **ROZHOVOR:** Barbara Janišová Feglová
 26–27 **TÉMA:** Audiovizuálny fond a úpravy
 v podpore audiovizuálneho priemyslu
 28–29 **RECENZIA:** Dunkirk podľa Christophera Nolana
 30–31 **RECENZIA:** Posledná rodina podľa Jana P. Matuszyńskiego
 32–33 **RECENZIA:** Po strništi bos podľa Jana Svěráka
 34–36 **RECENZIA:** Čiara podľa Petra Bebjaka
 37 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE:** Neviditeľné dejiny dokumentaristov
 38–39 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
 40 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 41–44 **OHĽASY:** 19. Letný filmový seminár 4 živly / 52. MFF Karlove Vary
 / 43. Letná filmová škola Uherské Hradiště
 45 **OKNO DO SVETA:** Filip Šustek
 46–47 **REPORTÁŽ:** Posol podľa Ivana Ostrochovského
 48 **IN MEMORIAM:** Marián Varga
 49 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
 50 **TIPY Mesiaca:** Kino Lumière
 51 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 52 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

12

30

Ladislav Volko,

sociológ, publicista

Nedávno vyšla informácia, že tohtoročná návštevnosť slovenských filmov v kinách už prekročila hranicu milión divákov. Keď sme v SFÚ s kolegom Jozefom Majchrákom realizovali sociologický výskum *Súčasná kultúra filmového diváka na Slovensku* (1980), našim tajným zámerom bolo poukázať aj na to, aký je rozdiel medzi proklamovanými heslami a realitou filmovej kultúry. Vychádzali sme aj z literatúry autorov, ktorí boli buď vyslovene zakázaní, ako Ivan Sviták, alebo polozakázaní, napríklad Ivo Pondělíček alebo Karel Morava. Veľkou inšpirátorkou nám bola spoločensko-vedná spisba 60. rokov. Výskum sme síce realizovali, ale jeho zistenia sme už neaplikovali v širších súvislostiach. Základná otázka vtedy, dnes i v budúcnosti bola, je a bude: Aký je slovenský divák? O odpoveď sa pokúsil aj výskum v roku 2002. Totožnosť výsledkov s tými našimi sa ukázala v žánrovej preferencii: najobľúbenejším žánrom bola veselohra – komédia, potom dobrodružné filmy a na treťom mieste drámy – psychologické príbehy.

Medzičasom do audiovizuálneho a mediálneho kontextu prudko vstúpil internet a zmenili sa nielen preferencie diváka, ale aj to, čo ich určuje – teda najmä hodnotové orientácie. To, čo Zygmunt Bauman nazval *tekutou modernitou*, nás totálne presiahlo, rozhádzalo istoty, stabilita a trvanie stratili svoj význam, nie sú považované za hodnotu. Hodnotou je neraz to, čoho si konzumentom, a nie to, čo vytváraš. Včerajšok mladú generáciu poväčšine nezaujímá, nemá (nechce mať) kultúrny a historický spätný pohľad. Kvalita vzdelávania ustúpila kvantite. Virtuálna realita a rozvíjanie virtuálnych vzťahov sú, ako pripomína Bauman, aj formou narkotika, ale môže to byť aj útek pred samotou i kompenzácia pocitu vnútornej vyprahnutosti. Nadbytok informácií, ktoré neraz nevieme spracovať, nás nenúti prijímať zodpovednosť za vlastné rozhodnutia. Konformita, stádonosť, demagógia... A predsa sú aj *ostrovky pozitívnej deviácie*. Napriek všetkému a naprieč všetkým. Ak zostaneme pri filme: nakrúca sa viac kvalitných filmov, slovenský divák sa začal viac zaujímať o domácu tvorbu, vznikajú nové filmové kluby, kvalitnejšie televízne programy (dúfajme...) s uvádzaním filmov s diskusiami, čoraz viac internetových stránok venovaných filmom...

Filmový divák je vždy taký, aká je realita. Bolo by hľadám načas spoznáť ho bližšie, napríklad sociologickým výskumom, a sledovať ho systematicky z rôznych aspektov. Nedá mi: pozrite sa na deti v predškolskom veku, ako a na čo sa hrajú. Predznamenávajú svet, v ktorom nám príde žiť. ▲

MYSLÍM SI

► FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

■ BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE

► www.kino-lumiere.sk

1 / 2 / 3 / 5 / 6 / SEPTEMBER ► 18.15
Carte Blanche: Albert Marenčin

Scenárista, dramaturg, prekladateľ, básnik, autor komedií, surrealista a patafyzik Albert Marenčin sa v júli dožil 95 rokov a pri tejto príležitosti zostavil pre Filmotéku sériu filmov, ktoré považuje za pozoruhodné. Vybral tituly *Svetlá veľkomesta* (r. Ch. Chaplin, 1931), *Moderná doba* (r. Ch. Chaplin, 1936), *Cesta* (r. F. Fellini, 1954), *Balada o vojakovi* (r. G. Čuchraj, 1959), *Balada o siedmich obesených* (r. M. Hollý, 1968).

4 / SEPTEMBER ► 18.15**Očami filmových spravodajcov**

Filmové týždenníky s témou povojnovej slovenskej biedy vo výbere publicistu, dramaturga a režiséra Rudolfa Urca: *Týždeň vo filme č. 11/1945, 13/1945, 4/1946, 14/1946, 1/1947, 51/1947, 52/1947*

6 / SEPTEMBER – 30 / OKTÓBER
Ivana Šebestová: Žltá

Spríevodná výstava výtvarných prác Ivany Šebestovej k jej krátkemu autorskému animovanému filmu *Žltá*, ktorý uvádza prehliadka Projekt 100.

7 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Sylvia Turbová**

Pri príležitosti nedeľnej sedemdesiatky herečky Sylvie Turbovej uvedie kino film *Zastihla mňa noc* (r. J. Herz, 1985).

8 / SEPTEMBER ► 18.15, 20.45**Double Bill**

Muž, ktorý spadol na zem (r. N. Roeg, 1976) a *Starman* (r. J. Carpenter, 1984)

9 / 10 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Igor Luther**

Pri príležitosti augustových 75. narodenín kameramana Igora Luthera uvedie kino filmy *Muž, ktorý luže* (r. A. Robbe-Grillet, 1968) a *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko, 1969).

11 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia: Vojtech Andreášny**

Pri príležitosti nedeľných 100 rokov režiséra a scenáristu Vojtecha Andreášneho premietne kino pásmo

jeho filmov z rokov 1949 až 1989 s lektorským úvodom Evy Filovej.

12 / 14 / 19 / 21 / 26 / 28 / SEPTEMBER ► 18.15**Nemecká jeseň**

Nový cyklus priblíži v septembri časť tvorby popredného predstaviteľa nového nemeckého filmu Alexandra Klugeho: *Rozlúčka so včerajškom* (1966), *Artisti pod kupolou cirkusu: Bezradní* (1968), *Veľký zmätok* (1971), *Willi Tobler a pád 6. flotily* (1972), *Príležitostná práca otrokyne* (1973), *V nebezpečenstve a vo veľkej núdzi veštlí stredná cesta smrti* (r. A. Kluge, E. Reitz, 1974). Prehliadka Nemecká jeseň bude pokračovať aj v nasledujúcich mesiacoch. Viac sa o nej dočítate na strane 20.

13 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Radoslav Brzobohatý**

Pri príležitosti nedeľných 85 rokov Radoslava Brzobohatého si diváci môžu pripomenúť jeho herectvo filmom *Všichni dobří rodáci* (r. V. Jasný, 1968).

13 / SEPTEMBER ► 20.30**Music & Film: David Gilmour v Pompejach (r. G. Elder)**

Štyridsaťpäť rokov od slávnej šou, z ktorej vznikol dokumentárny film *Pink Floyd v Pompejach*, sa David Gilmour, skladateľ, spevák a gitarista tejto legendárnej kapely, vrátil na miesto činu a v júli 2016 odohral v kulisách ruín najstaršieho amfiteátra na svete dva spektakulárne koncerty.

15 / 17 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Martin Slivka**

Pri príležitosti pätnástich rokov od úmrtia dokumentaristu, dramaturga, etnografa a pedagóga Martina Slivku premietne kino snímku *Zem spieva* (r. K. Plicka, 1933) a pásmo filmov z rokov 1963 až 1968.

16 / SEPTEMBER ► 18.15**Majstrovské diela francúzskej kinematografie**

Nový pravidelný cyklus kina uvedie každú tretiu sobotu v mesiaci film, ktorý sa významným spôsobom zapísal do dejín francúzskej kinematografie. V septembri to bude titul *Neludská* (r. M. L'Herbier, 1923).

18 / SEPTEMBER ► 18.15**Kratasy z archívu**

Pásmo s názvom Sonda do života mládeže uvedie publicistické mesačníky o mládeži. Vo výbere a s lektorským úvodom Evy Filovej sa premietnu snímky z rokov

1976 až 1981: *Sonda 1/1976. Návšteva v Koši, Sonda 5/1977. Pred vážnym rozhodnutím, Sonda 7/1977. Móda mladých, Sonda 9/1977. Skúška bez indexu, Sonda 5/1978. Mladé mesto – mesto mladých, Sonda 3/1981. Klub alebo krčma?, Sonda. 6/1981. Slnko, tiene a hrdličky.*

20 / 22 / 23 / 24 / 25 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Michelangelo Antonioni**

Pri príležitosti 105. výročia narodenia režiséra Michelangelo Antonionioho si diváci budú môcť pozrieť jeho filmy *Noc* (1961), *Červená pustatina* (1964), *Zväčšeni-na* (1966), *Povolanie: reportér* (1975) a *Pátranie po jednej žene* (1982).

26 / SEPTEMBER ► 18.10**Filmový kabinet**

Druhý tohtoročný semester vzdelávacieho cyklu o dejinách kinematografie odštartuje prednáškou *Zvuk vo filme*. Premietat sa bude film *Rozhovor* (r. F. F. Coppola, 1974).

29 / 30 / SEPTEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Miloš Kopecký**

Pri príležitosti nedeľných 95 rokov herca Miloša Kopeckého uvedie kino filmy *Limonádový Joe aneb Koňská opera* (r. O. Lipský, 1964) a *Já, truchlivý bůh* (r. A. Kachlík, 1969).

■ BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

► www.a4.sk

6 / SEPTEMBER ► 18.30, 20.00
Kino²

Dva pohľady na život malých lokálnych kín: *Cinema, mon amour* (r. A. Belc) a *66 kín* (r. P. Hartmann)

10 / 18 / 20 / 23 / 24 / 25 / 30 / SEPTEMBER ► 18.00, 20.00**Kino inak**

Chill, cesta k Davidovmu gelatu (r. M. van Veelen), *Out* (r. Gy. Kristóf) + *Žltá* (r. I. Šebestová), *Emerging Artists 2017* (r. rôzni), *Klient* (r. A. Farhadi), *Ťažká duša* (r. Marek Šulík), *Nina* (r. J. Lehotský), *Druhá strana nádeje* (r. A. Kaurismäki)

■ BRATISLAVA – FOAJÉ – ŠTEFÁNIKOVA 16

► www.foaje.net

15 / SEPTEMBER ► 19.00
Otvorenie kinosezóny s Best of Fest Anča**20 / SEPTEMBER ► 19.00****KineDok***Iba dych* (r. M. Lăzurean-Gorgan)

■ BRATISLAVA – CAFÉ BERLINKA SNG

► www.film europe.sk

6 / SEPTEMBER ► 21.00**Letné kino Film Europe***Veľká nádhera* (r. P. Sorrentino)

■ KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK

► www.tabacka.sk

3 / 5 / 26 / SEPTEMBER ► 19.00
Filmový klub

Personal Shopper (r. O. Assayas), *Posledná rodina* (r. J. P. Matuszyński), *Out* (r. Gy. Kristóf) + *Žltá* (r. I. Šebestová)

7 / SEPTEMBER ► 19.00**Večer najsilnejších hororových filmov****10 / 12 / 17 / 19 / SEPTEMBER ► 19.00**
Zaostrené na: Aki Kaurismäki

Leningradskí kovboji dobývajú Ameriku, *Zmluva s vrahom*, *Bohémsky život*, *Druhá strana nádeje*

■ PREHLIADKY A FESTIVALY NA SLOVENSKU

1 / JÚL – 3 / SEPTEMBER
Bažant Kinematograf 2017

(TRNAVA, PIEŠŤANY, VRBOVSKÉ VETRY (VRBOVÉ), NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, PARTIZÁNSKE, POVAŽSKÁ BYSTRICA, PÚCHOV, ŽILINA, MARTIN, NÁMESTOVO, RUŽOMBEROK, ZVOLEN, NITRA, ŠENKVICE, TRENČÍN, PRIEVIDZA, HANDLOVÁ, KREMNIČA, BANSKÁ BYSTRICA, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, KEŽMAROK, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, POPRAD, PREŠOV, BARDEJOV, KOŠICE, RIMAVSKÁ SOBOTA, NOVÉ ZÁMKY, HLOHOVEC)

Baba z ľadu (r. B. Sláma), *Sedem zhavraných bratov*

(r. A. Nellis), *Učiteľka* (r. J. Hřebejk), *Teória tigra* (r. R. Bajgar), *Obecná škola* (r. J. Svěrák)
► www.kinematograf.sk

20 / AUGUST, 20 / SEPTEMBER, 20 / OKTÓBER

Rozdielnosť nás spája – cudzinci v Bratislave

(BRATISLAVA)

Pacho, hybský zbojník (r. M. Ľapák), *Tisícročná včela*, *Perinbaba* (r. J. Jakubisko)

31 / AUGUST – 3 / SEPTEMBER

Kinobus (nielen) filmový festival

(NOVÁ DUBNICA, DOLNÁ SÚČA, VALASKÁ BELÁ, CHYNORANY)

Témou tohtoročného festivalu sú formáty. Na divákov čakajú projekcie 70 mm filmov v kine Panorex v Novej Dubnici (napríklad *Batman* – r. T. Burton, *Nepodplatiteľní* – r. B. De Palma, *Boj o oheň* – r. J.-J. Annaud), ale aj premietanie 8 mm snímok. Z rozmanitého filmového programu spomeňme aj projekciu 450-minútového projektu Bélu Tarra *Satanské tango*, ktorá sa uskutoční v kine Rozvoj v Dolnej Súči. Sprievodný program ponúkne hudbu aj výtvarné umenie a účastníci putovného festivalu spoznajú i špecifiká navštívených obcí a miest.
► www.kinobus.sk

1 – 3 / SEPTEMBER

Lieskovský filmový víkend (MORAVSKÉ LIESKOVÉ)

► www.lieskove.sk

7 / SEPTEMBER 2017 – FEBRUÁR 2018

Filmová prehliadka Projekt 100 (SLOVENSKO)

► O prehliadke čítajte viac v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100. ► www.asfk.sk

12 – 17 / SEPTEMBER

12. MFF Cinematik (PIEŠŤANY)

► O podujatí čítajte viac na strane 8. ► www.cinematik.sk

27 / SEPTEMBER – 3 / OKTÓBER

Dni ruského filmu (BRATISLAVA, PIEŠŤANY)

Anna Karenina – Vronského príbeh (r. K. Šachnazarov), *Vymáhač* (r. A. Krasovskij), *Zemetrasenie* (r. S. Andreasjan), *Piková dáma* (r. P. Lungin), *Dobrý chlapec* (r. O. Karas), *Raj* (r. A. Končalovskij), *Duelant* (r. A. Mizgiriev). Režisér Karen Šachnazarov bude mať v rámci podujatia master class.

30 / SEPTEMBER

3. Kinofest Šaľa (ŠAĽA)

Jahodové dni (r. E. Sekerešová), *O sestře* (r. B. Sliepková) v súťaži

► PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ

19 / AUGUST – 2 / SEPTEMBER

Festival dei Festival, Lugano (ŠVAJČIARSKO)

Sloboda pod nákladom (r. P. Barabáš)

► www.festival-dei-festival.ch

29 / AUGUST – 3 / SEPTEMBER

13. BUSHO filmový festival, Budapešť (MAĎARSKO)

Handstern (r. L. Figeľ) v súťaži

1 – 3 / SEPTEMBER

Cinema City Film Festival, Novi Sad (SRBSKO)

Špina (r. T. Nvotová)

► <http://eng.cinemacity.org>

2 – 7 / SEPTEMBER

The Smalls Film Festival 2017, Londýn (SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO)

Film *Chilli* (r. M. Mikušová) v medzinárodnej súťaži

7 – 17 / SEPTEMBER

42. MFF Toronto (KANADA)

Nina (r. J. Lehotský), *Magic Moments* (r. M. Buchelová)

v medzinárodnej súťaži krátkych filmov Short Cuts

► O slovenskej účasti v Toronte čítajte viac na strane 19.

► www.tiff.net

9 – 10 / SEPTEMBER

2. Kyiv Film Festival, Kyjev (UKRAJINA)

Ganpatsu (r. L. Králiková Hashimoto) v súťaži zahra-

ničných študentských filmov

► www.kievfilmfestival.com

11 / SEPTEMBER

Vyšehrad pre Ľubľanu, Ľubľana (SLOVINSKO)

Jahodové dni (r. E. Sekerešová)

13 – 16 / SEPTEMBER

Golden Rooster and Hundred Flowers Film Festival, Hohhot (ČÍNA)

Všetko alebo nič (r. M. Ferencová)

13 – 17 / SEPTEMBER

13. Svetový festival animovaných filmov, Varna (BULHARSKO)

Epizóda *Výlet* zo seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová, M.

Struss) v súťaži TV seriálov

► www.varnafest.org

13 – 17 / SEPTEMBER

3. Viva Film Festival, Sarajevo (BOSNA A HERCEGOVINA)

Genpatsu (r. L. Králiková Hashimoto)

► www.vivaba.com

13 – 23 / SEPTEMBER

CaSFFA – Festival českých a slovenských filmov v Austrálii, Melbourne (AUSTRÁLIA)

Festival sa začne v septembri v Melbourne a pokračovať bude počas októbra v ďalších austrálskych mestách. V programe má snímky *Piata loď* (r. I. Grófová), *Červený kapitán* (r. M. Kollár), *Únos* (r. M. Čengel Solčanská), *Špina* (r. T. Nvotová), *Všetko alebo nič* (r. M. Ferencová), *Čiara* (r. P. Bebjak), *Masaryk* (r. J. Ševčík), *Ja, Olga Hepnarová* (r. T. Weinreb, P. Kazda), *Obchod na korze* (r. J. Kadár, E. Klos), *Solar Box* (r. L. Sigmund), *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško), *Jahodové dni* (r. E. Sekerešová), *Mňau* (r. M. Jasaň).

► www.cassfa.com.au, www.iksimafilms.com.au

14 – 24 / SEPTEMBER

30. MFF Helsinky (FÍNSKO)

Atlantída, 2003 (r. M. Blaško) ► www.hiff.fi

19 – 23 / SEPTEMBER

4. festival študentských filmov First Step Film Festival, Tirana (ALBÁNSKO)

Skúška (r. G. Valentovič), *O sestře* (r. B. Sliepková)

v súťaži študentských filmov

► www.firststepfilmfest.com

19 – 24 / SEPTEMBER

Black Canvas – festival súčasnej kinematografie, Mexiko (MEXIKO)

Atlantída, 2003 (r. M. Blaško) v medzinárodnej súťaži

krátkych filmov

20 – 24 / SEPTEMBER

10. FF Jahorina – medzinárodný festival dokumentárneho filmu, ekológie a turizmu, Pale, Sarajevo (BOSNA A HERCEGOVINA)

Motýľie ráno (r. M. Martiniaková) v súťaži

► www.jahorinafest.org

20 – 29 / SEPTEMBER

EU-China Short Film Fest, Peking (ČÍNA)

Zelená vlna (r. M. Buchelová) a *Rosso Papavero* (r. M. Smatana) v prehliadke desiatich výnimočných filmov

21 / SEPTEMBER

Filmový štvrtok v Slovenskom inštitúte,

Varšava (POĽSKO)

Neha (r. M. Šulík)

21 – 24 / SEPTEMBER

MFF BEAST, Porto (PORTUGALSKO)

Skúška (r. G. Valentovič) v súťažnej sekcii hraných

filmov East Wave, *Motýľie ráno* (r. M. Martiniaková)

v súťažnej sekcii dokumentárnych filmov East Doc,

Piata loď (r. I. Grófová) v sekcii Beast Kids

► www.beastfilm.pt

21 – 24 / SEPTEMBER

22. Horský festival Ladek, Ladek-Zdrój (POĽSKO)

Sloboda pod nákladom (r. P. Barabáš)

► www.festivalgorski.pl

21 – 25 / SEPTEMBER

Ulju Mountain Film Festival, Ulsan (KÓREJSKÁ REPUBLIKA)

Sloboda pod nákladom (r. P. Barabáš)

► www.umff.kr

23 / SEPTEMBER – 1 / OKTÓBER

17. Medzinárodný festival krátkych filmov Lille (FRANCÚZSKO)

Okupácia (r. M. Mikušová) v medzinárodnej súťaži

► www.festivalducourt-lille.com

25 / SEPTEMBER – 1 / OKTÓBER

Týždeň slovenského filmu

v Sofii (BULHARSKO)

S tebou ma baví Slovensko (r. R. Šveda, P. Barabáš),

Stanko (r. R. Boroš), *Učiteľka* (r. J. Hřebejk)

27 / SEPTEMBER – 1 / OKTÓBER

10. Medzinárodný festival animácie Anima-syros, Syros (GRÉCKO)

Kovbojsko (r. D. Štumpf)

► www.animasyros.gr

28 / SEPTEMBER – 1 / OKTÓBER

12. Medzinárodný festival súčasnej animácie a médií Linoleum, Kyjev (UKRAJINA)

Chilli (r. M. Mikušová) v medzinárodnej súťaži

► www.linoleumfest.com

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

Cinematik prepojí Piešťany s Belgickom

► Daniel Bernát

Dvanásteho septembra odštartuje 12. ročník MFF Cinematik v Piešťanoch. Potrvá šesť dní a uvedie v trinástich sekciách zhruba stovku celovečerných a dvadsať krátkometrážnych filmov. Špeciálnu pozornosť venuje belgickej tvorbe.

Tradičnými súťažnými sekciami piešťanského festivalu sú Meeting Point Europe a Cinematik.doc. Prvú z nich tvoria súčasné filmy starého kontinentu a zostávajú ju európski kritici a festivaloví dramaturgovia. Druhá je vyskladaná z aktuálnych dokumentárnych filmov tunajšej produkcie, do ktorej sa tentoraz dostalo deväť titulov. Okrem snímok *Richard Müller: Nespoznaný* (r. M. Remo), *Diera v hlave* (r. R. Kirchhoff), *Profesionálna cudzinka* (r. A. Grusková) a *Sprisahanie šedej rasy* (r. M. Berák), ktoré diváci môžu poznať z kinodistribúcie, sú tu aj dokumenty *Mir vam* (r. J. Mravec), *Sedem hriechov civilizácie* (r. L. Viluda, I. Kršiak), *Ťažká duša* (r. Marek Šulík), *Chlapec, ktorý chcel byť prezidentom* (r. A. Hudec) a *10 rokov lásky* (r. A. Hanuljak). Ďalšie slovenské tituly uvedie sekcia Čo dom dal.

V súťaži Meeting Point Europe natrafia festivaloví návštevníci tiež na niekoľko filmov, ktoré v tunajších kinách bežne nenájdu. Medzi nimi aj na *Pre-strelku*, novinku režiséra Bena Wheatleyho, ktorý už na Cinematiku bol a odniesol si z neho cenu Rešpekt. Zaujímavý debut nakrútil poľský režisér Bartosz M. Kowalski, ktorý v snímke *Detské ihrisko* tematizuje krutú detskú šikanu cez príbeh posledného školského dňa, keď sa Gabrysia rozhodne povedať spolužiakovi, že sa jej páči, lenže nedopadne to dobre. So slušnou zbierkou ocenení sa do súťažnej sekcie Cinematiku dostal aj dokument *Nie som tvoj černoš* v réžii Raoula Pecka, ktorý rozkrýva históriu rasizmu v USA. A okrem toho sa v súťaži objavujú tituly *Elle* (r. P. Verhoeven), *Raw* (r. J. Ducournaux) či *Druhá strana nádeje* (r. A. Kaurismäki).

Špecializácia na prvé a druhé filmy začínajúcich tvorcov charakterizuje sekciu Eye on Films. Kombináciu veľkých svetovej kinematografie s menej známymi tvorcami priniesie sekcia Zvláštne uvedenie. V rámci nej sa uskutoční napríklad premiéra

koprodukčnej drámy *Rukojemníci* gruzínskeho režiséra Reza Gigineišviliho, ktorý sa vrátil do čias socializmu, aby vyrozprával príbeh odhodlania skupiny mladých ľudí utiecť zo Sovietskeho zväzu. V socialistickej ére, tentoraz však v Poľsku, sa odohráva aj film *Umenie milovať*. Pod týmto názvom kedysi napísala priekopníčku knihu o sexualite Michalina Wisłocka a príbeh inšpirovaný životom tejto silnej ženskej osobnosti nakrútila režisérka Maria Sadowska. Festivalové uvedenie snímky bude súčasťou prvého slávnostného odovzdávania výročných cien Asociácie slovenských filmových striačov.

Sekcia Zvláštne uvedenie má však aj inú filmovú podobu, čo dokazuje sci-fi Stevena Spielberga *Blízke stretnutie tretieho druhu* – Cinematik ho po štyridsiatich rokoch od jeho premiéry premietne v zreštaurovanej verzii.

Najväčšia pozornosť tohtoročného festivalu sa však sústreďí na Belgicko. Tvorba bratov Jeana-Pierra a Luca Dardennovcov je síce dobre známa, ale o ďalších súčasných predstaviteľoch belgickej kinematografie sa vie v tunajších končinách málo. Cinematik ich predstaví prostredníctvom sekcie Belgicko pod lupou. Mimo chodcom, objavom môžu byť pre publikum aj rané dokumentárne i hrané filmy samotných Dardennovcov. To všetko v sekcii Rešpekt. No a Za hranicou kultúry diváci objavia ďalšieho belgického filmára. Volá sa Fabrice du Welz a okrem jeho vlastných snímok sa v polnočnej sekcii premietne aj štvorica titulov podľa jeho výberu.

Dvanásty MFF Cinematik sa bude konať od 12. do 17. 9. a otvorí ho exkluzívna slovenská premiéra maľovaného vangoghovského filmu *S láskou, Vincent* (r. D. Kobiela, H. Welchman). ▲

PREMIÉRY



PREMIÉRA: 14. 9. 2017

Americký zabijak

(*American Assassin*, USA, 2017) DCP 2D, 112 min., MN 15, AKČNÝ/TRILER
RÉŽIA: Michael Cuesta **HRAJÚ:** Dylan O'Brien, Michael Keaton, Taylor Kitsch, Scott Adkins, Shiva Negar **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Film nakrútený podľa knižného bestselleru Vincea Flynnna prináša príbeh elitného agenta Mitcha Rappa, ktorý je nasadený do boja proti terorizmu. Pri skúmaní série zdanlivo náhodných útokov na vojenské a civilné ciele sa spolu s veteránom studenej vojny Stanom Harleym musia spojiť s tureckým agentom, aby zastavili tajný zámer rozpútať svetovú vojnu na Blízkom východe.



PREMIÉRA: 21. 9. 2017

Druhá strana nádeje – Projekt 100

(*Toivon tuolla puolen*, Fínsko/Nemecko, 2017) DCP 2D + DVD + MP4, 131 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KOMÉDIA
RÉŽIA: Aki Kaurismäki
HRAJÚ: Sakari Kuosmanen, Kati Outinen, Tommi Korpela, Janne Hyytiäinen, Ilkka Koivula **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Starnúci podomový obchodník Wikström sa rozhodne opustiť svoju ženu alkoholičku aj upadajúcu živnosť. Po epizódnej kariére pokerového hráča kúpi nevýnosnú reštauráciu kdesi na zabudnutom dvore a ponúkne prácu mladšiemu mužovi v zdanlivo bezvýchodiskovej situácii. ► Recenziu filmu čítajte v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100.



PREMIÉRA: 14. 9. 2017

Cesta času

(*Voyage of Time: Life's Journey*, Francúzsko/Nemecko/USA, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD, 90 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DOKUMENT/DRÁMA
RÉŽIA: Terrence Malick
ÚČINKUJÚ: Cate Blanchett (hlas)

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Takmer štyridsať rokov sa v mysli režiséra Terrencea Malicka rodila myšlienka na ambicióznou esej, ktorá nakoniec dostala tvar filmu *Cesta času*. Film sa nezaobera ničím menším ako vznikom, vývojom a zánikom známeho vesmíru, životným cyklom slnečnej sústavy. V centre pozornosti leží evolúcia rôznych foriem života až po formovanie ľudskej civilizácie.



PREMIÉRA: 28. 9. 2017

Hráči so smrťou

(*Flatliners*, USA, 2017) DCP 2D, MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, MYSTERIÓZNY TRILER
RÉŽIA: Niels Arden Oplev **HRAJÚ:** Ellen Page, Diego Luna, Nina Dobrev, Kiersey Clemons, Kiefer Sutherland **DISTRIBÚTOR:** Itafilm

V mysterióznom triléri *Hráči so smrťou* sa skupina študentov medicíny snaží dostať odpoveď na otázku, či existuje život po smrti. Opakovane sa dostávajú do stavu klinickej smrti, no stále nebezpečnejšie experimenty si na každom z nich vyberú svoju daň.



PREMIÉRA: 7. 9. 2017

Červená

(*Červená*, Česko/Slovensko, 2017) DCP 2D + DVD, 83 min., MP, DOKUMENT
RÉŽIA: Olga Sommerová
ÚČINKUJÚ: Soňa Červená
DISTRIBÚTOR: PubRes

Celovečerný dokument Olgy Sommerovej o svetoznámej opernej speváčke a herečke Soni Černej je príbehom ženy a jej osobných dejín, ktoré boli ovplyvnené veľkými dejinami Európy 20. storočia.

► O filme čítajte viac na strane 16.



PREMIÉRA: 21. 9. 2017

Kingsman: Zlatý kruh

(*Kingsman: The Golden Circle*, USA, 2017) DCP 2D + 3D IMAX, MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA
RÉŽIA: Matthew Vaughn **HRAJÚ:** Colin Firth, Julianne Moore, Taron Egerton, Mark Strong, Halle Berry, Sir Elton John, Channing Tatum, Jeff Bridges **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Tajná medzinárodná špionážna agentúra Kingsman má za cieľ udržať svet v bezpečí. Keď je však jej centrála zničená, svet sa stáva rukojemníkom šialeného zloducha. Kingsmanovskí agenti sa preto spoja so spriatelenu americkou špionážnou organizáciou Statesman, aby spoločnými silami porazili nepriateľa.



PREMIÉRA: 14. 9. 2017

Klient – Projekt 100

(*Forushande*, Irán/Francúzsko, 2016) DCP 2D + DVD + MP4, 125 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Asghar Farhadi **HRAJÚ:** Shahab Hosseini, Taraneh Alidoosti, Bábak Karímí, Mina Sadati, Farid Sajjadi Hosseini, Emad Emami **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Mladý manžel a Emad a Rana práve skúšajú hru *Smrť obchodného cestujúceho*, keď ich okolnosti prinútiť, aby si našli iné bývanie. Nastahujú sa do nového bytu, no netušia, že skrýva desivé tajomstvo, ktoré v ňom zanechala predošlá podnikateľka, a že ich vzťah bude podrobený zásadnej skúške. ▶ Recenziu filmu čítajte v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100.



PREMIÉRA: 28. 9. 2017

Křížáček – Projekt 100

(*Křížáček*, Česko/Slovensko, 2017) DCP 2D + DVD, 90 min., MP 12, HISTORICKÁ DRÁMA **RÉŽIA:** Václav Kadrnka **HRAJÚ:** Karel Roden, Aleš Břílík, Matouš John, Petr Cempel **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Nevšedné historické roadmovie, inšpirované básňou Jaroslava Vrchlického, sa odohráva v období vrcholného stredoveku. Malý chlapec pod vplyvom legiend o detských krížových púť sa vydáva na výpravách uteká z domu a jeho otec, skutočný rytier Bořek, sa vydáva na púť za strateným synom. ▶ O filme čítajte viac na strane 17. ▶ Recenziu filmu čítajte v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100.



PREMIÉRA: 14. 9. 2017

Ktorý je ten pravý?

(*Home Again*, USA, 2017) DCP 2D, MP 12, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ KOMÉDIA **RÉŽIA:** Dean Cundey **HRAJÚ:** Reese Witherspoon, Michael Sheen, Lake Bell, Nat Wolff, Candice Bergen, Reid Scott, Lola Flanery, P. J. Byrne **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Alice chce po rozchode s manželom začať nový život s dvomi dcérami v Los Angeles. Na oslave svojej štyridsiatyk stretne troch začínajúcich filmárov, ktorým ponúkne ubytovanie v dome pre hostí, a tak sa začne formovať nová, netradičná rodina. Do života Alice sa začne vracat priateľstvo a romantika, až kým sa pred jej dverami neobjaví exmanžel.



PREMIÉRA: 21. 9. 2017

LEGO® Ninjago

(*The LEGO Ninjago Movie*, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 108 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ, AKČNÝ **RÉŽIA:** Charlie Bean, Paul Fisher **V SLOVENSKOM ZNENÍ:** Tomáš Horváth, Ivan Krúpa, Peter Krajčovič, Marián Labuda ml., Zuzana Kyzeková, Matúš Krátky, Jozef Vajda **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Ninjago City ohrozujú temné sily a zachrániť ho môže mladý Lloyd alias Zelený nindža so svojou partiou. Všetci sú cez deň obyčajní tínedžeri, v noci sa však menia na nindžov s neuvěřiteľnými schopnosťami a bojovými strojmi. Ich nepriateľom je Lord Garmadon a problémom je okrem iného to, že ide o Lloydovho otca.



PREMIÉRA: 7. 9. 2017

Out – Projekt 100

(*Out*, Slovensko/Maďarsko/Česko, 2017) DCP 2D + DVD, 88 min., MN 15, SLOVENSKÝ/MAĎARSKÝ/POLSKY/LITOVSKÝ/ESTÓNSKY/RUSKY SO SLOVENSKÝMI TITULKAMI, DRÁMA **RÉŽIA:** György Kristóf **HRAJÚ:** Sándor Terhes, Éva Bandor, Judit Bárdos **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Rodinne založený päťdesiatnik Ágoston sa vydá na cestu po východnej Európe v snahe nájsť si prácu a splniť si sen – chytiť veľkú rybu. Cesta ho posúva stále viac k bizarným udalostiam a stretnutiam. ▶ O filme čítajte viac na stranách 14 – 15. ▶ Recenziu filmu čítajte v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100. ▶ Pred snímkom *Out* sa bude premietat 6-minútový animovaný film *Žitá* (Slovensko, 2017, r. Ivana Šebestová).



PREMIÉRA: 28. 9. 2017

Španielska kráľovná

(*La reina de España*, Španielsko, 2016) DCP 2D, 128 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA, DRÁMA **RÉŽIA:** Fernando Trueba **HRAJÚ:** Penélope Cruz, Mandy Patinkin, Cary Elwes, Santiago Segura **DISTRIBÚTOR:** Magic Box Slovakia

Po druhej svetovej vojne sa do fašistického Španielska začínajú zbíhať filmári. Aj napriek vláde pevnej ruky generála Francisca Franca tu nachádzajú zázemie a skvelé lokácie, v ktorých by mohli natočiť veľkolepý film o kráľovnej Izabele I. Práve Franco je z projektu nadšený a chce doň investovať nemalé peniaze. Lenže nevie, že celý štáb s výnimkou herečky je neskúsený a neschopný.



PREMIÉRA: 31. 8. 2017

Logan Lucky: Miliónová lupež

(*Logan Lucky*, USA, 2017) DCP 2D, 119 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA, AKČNÁ KOMÉDIA **RÉŽIA:** Steven Soderbergh **HRAJÚ:** Channing Tatum, Adam Driver, Daniel Craig, Katie Holmes, Seth MacFarlane, Riley Keough, Hillary Swank **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Bratia Loganovci žijú v úplnom zapaďákov. Nemajú peniaze ani prácu a navyše patria do rodiny smoliarov a lúzerov. Jimmy Logan sa rozhodne ukradnúť 14 miliónov dolárov počas najväčších automobilových pretekov v Amerike. Na to potrebuje dostať z väzenia miestneho odborníka na lupeže každého druhu.



PREMIÉRA: 7. 9. 2017

To

(*It*, USA, 2017) DCP 2D, 134 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, HOROR **RÉŽIA:** Andrés Muschietti **HRAJÚ:** Bill Skarsgård, Jaeden Lieberher, Finn Wolfhard, Sophia Lillis, Jeremy Ray Taylor, Jack Dylan Grazer, Chosen Jacobs **DISTRIBÚTOR:** Continental film

V meste Derry sa prebúdzá zlo, ktoré berie na seba podobu toho, čoho sa najviac bojíte, a živí sa najmä deťmi. Skupina siedmich priateľov sa však rozhodne čeliť strachu a zlu, ktoré stelesňuje záhadný klaun. Film *To* vznikol na základe rovnomennej knižnej predlohy Stephena Kinga.



PREMIÉRA: 7. 9. 2017

Malý Yeti

(*The Son of Big Foot*, Belgicko/Francúzsko, 2017) DCP 2D, 92 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ **RÉŽIA:** Jeremy Degruson, Ben Stassen **V SLOVENSKOM ZNENÍ:** Tomáš Mašťal, Francien Bauer, Ivan Romančík, Martin Zatovič, Júlia Ružička, Zuzana Tlučková **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Tínedžer Adam pri pátraní po svojom otcovi zisťuje, že ním nie je nik iný ako legendárny Yeti. Ten sa celé roky ukrýval v hlbokom lese, aby uchránil seba a rodinu pred ľuďmi, ktorí ho pre jeho špeciálnu DNA chceli využiť na pokusy. Adam sa s ním začne zblížovať a zisťuje, že zdedil neuvěřiteľné schopnosti. Lenže dozvedia sa to aj iní.



PREMIÉRA: 14. 9. 2017

Víno nás spája

(*Ce qui nous lie*, Francúzsko, 2017) DCP 2D, 113 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA **RÉŽIA:** Cédric Klapisch **HRAJÚ:** Pio Marmaï, Ana Girardot, François Civil, Jean-Marc Roulot, Maria Valverde, Yamée Couture, Karidja Touré **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Jean je tridsiatnik, ktorý posledných desať rokov cestuje po svete. Pretrhol všetky putá s rodinou v Burgundsku, no keď jeho otec vážne ochorie, musí sa vrátiť do krajiny svojho detstva. Je koniec leta, blíží sa vinobranie a Jean sa musí spolu so súrodencami dohodnúť, čo bude s rodinným vinohradom po otcovej smrti.



PREMIÉRA: 21. 9. 2017

Nina

(*Nina*, Slovensko/Česko, 2017) DCP 2D + blu-ray, 82 min., MP, SLOVENSKÝ + SLOVENSKÉ TITULKY, DRÁMA **RÉŽIA:** Juraj Lehotský **HRAJÚ:** Bibiana Nováková, Robert Roth, Petra Fornayová, Josef Kleindienst, Miroslav Pollak, Simona Kuchynková **DISTRIBÚTOR:** Film Europe Media Company

Nina má 12 rokov, jej rodičia sa rozvádajú a svet, ktorý doteraz poznala, sa jej rozpadá pred očami. Otec a mama tvrdia, že chcú pre ňu len to najlepšie, ale Nina im nerozumie, cíti sa opustená a oklamaná. Jedinou istotou v jej svete je plávanie – dáva jej pocit pokoja a opory. ▶ O filme čítajte viac na stranách 12 – 13.



PREMIÉRA: 28. 9. 2017

Záhradníctvo: Dezertér

(*Zahradnictví: Dezertér*, Česko/Slovensko/ Poľsko, 2017) DCP 2D, 115 min., ČESKY, TRAGIKOMÉDIA **RÉŽIA:** Jan Hřebejk **HRAJÚ:** Jiří Macháček, Gabriela Mířová, Aňa Geislerová, Martin Finger, Klára Melišková, Karel Dobrý, David Novotný **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Druhá kapitola rodinnej kroniky sa odohráva na pozadí udalostí v rokoch 1947 až 1953. Hlavnými postavami sú majiteľ noblesného kadernického salónu v centre Prahy Otto Bock a jeho rodina. Všetci pracujú na realizácii svojho sna, no po februárovom komunistickom puči prichádza zlom a Bockovu firmu vyvlastní štát. ▶ O filme čítajte viac na strane 18.

Medzi dvomi životmi

► Zuzana Sotáková

Pred štyrmi rokmi získal na MFF Karlove Vary zvláštne uznanie poroty v súťaži Na východ od Západu za svoj hraný debut *Zázrak*. Na začiatku tohto leta uviedol v tej istej sekcii svoj ďalší film – hranú drámu *Nina*. V septembri ju režisér Juraj Lehotský predstaví aj slovenskému publiku.

„Psychológovia hovoria, že rozvod je malá smrť rodiny. Často sa naň pozeráme len vlastnými, dospelými očami. Preto som chcel vplávať do života dieťaťa, pochopiť ho a prežiť jeho pocity v neľahkom období rozchodu rodičov. Našou túžbou bolo nakrútiť citlivý ponor do detského myslenia konfrontovaný so svetom nás dospelých,“ hovorí pre *Film.sk* Juraj Lehotský. Hlavnou hrdinkou jeho snímky je dvanásťročná Nina. Keď sa najsilnejšie putá v jej živote náhle začnú pretŕhať, má pocit, že otec i mama myslia len na seba. Cíti sa opustená a oklamaná. Jedinou istotou je pre ňu plávanie – dáva jej pocit pokoja a opory. No keď je jej účasť na plaveckých pretekoch ohrozená, rozhodne sa pre radikálny krok.

„Uvedomovali sme si, že v téme nie sme originálni. Ale vnímali sme, že okolo nás žije veľa rodín, ktoré sa rozpadávajú. A akosi sa stáva bežným,

že dieťa prestane mať jednu rodinu, jeden pevný základ, jeden domov. Začína žiť dva životy v dvoch domovoch, oddelene u mamy a u otca. Ako to však dieťa prežíva? Ako sa cíti?“ pýtal sa na začiatku režisér, ktorý na filme spolupracoval so scenáristom Marekom Leščákom. „Obaja máme deti. Keď sme písali film, veľmi intenzívne som vnímal tie svoje, ich prežívanie, a snažil som sa to čiastočne spracovať do filmu. Chvalabohu, mám kompletnú rodinu, ale takisto som zažil krízovejšie situácie vo vzťahu. Čiže som tak trochu čerpal aj sám zo seba,“ pokračuje Lehotský a hovorí, že pri tvorbe sa rozprávali aj s partnermi, ktorí prechádzali rozvodom. Niektorí si aj veľmi ublížili a stratili nad sebou kontrolu, čo si nakoniec odnieslo ich dieťa. „Nechceli sme moralizovať ani kriminalizovať rozvod. Chceli sme len ukázať, ako veľmi je pre život dieťaťa dôležitá rodina. A ako to môže dopadnúť,

ak sa nám dospelým, tým, ktorí majú byť pre dieťa bezpečným prístavom, vymknú veci spod kontroly. Zároveň sa snažíme vypíchnúť drobnosti, ktoré sú také dôležité vo vzťahu, v spolužití s dieťaťom a ktoré, žiaľ, často prehliadame,“ objasňuje režisér. V *Nine* chcel hľadať odpovede a premýšľať nad témou lásky, nenávisťi a schopnosti odpúšťať.

„Rovina súťažného plávania utvárala charakter Niny, jej húževnatosť, túžbu po víťazstve. Je to metafora jej boja o rodičov, o to, čo milovala a čo stráca. A súčasne je pre ňu voda svetom, kam uniká, aby mohla chvíľu žiť radosť, voda odplaví jej zármutoč.“ Do hlavnej postavy obsadil Lehotský Bibianu Novákovú, ktorú objavil na kastingu. „Bolo to dosť prekvapivé. Na kasting chodia väčšinou deti, ktoré chcú veľmi hrať, a tak aj hrajú. Alebo tam chodia rodičia, ktorí chcú, aby ich deti hrali. Zriedkavejšie sa objavia deti s niečím vnútornou silným a vyspelým. Bibiana sa venovala herectvu v dramatickom krúžku, ale to pre nás nebolo podstatné. Už na kastingu sme si prekvapivo dobre rozumeli a hneď som pochopil, že má potenciál na civilné herectvo a dokáže pôsobiť pravdivo. Videl som, že vie byť jemná, no súčasne zvládnuť aj vypäté situácie. V konečnom dôsledku stojí celý film na nej.“ Až postupom času sa Juraj Lehotský dozvedel, že aj jej rodičia sa rozviedli, hoci v tomto prí-

pade prebiehal rozchod inak ako vo filme. Aj preto spolu komunikovali otvorene a priamo.

V úlohách hrdinkiných rodičov sa predstavia Petra Fornayová a Robo Roth, ktorý hral aj v snímke *Zázrak*. „Petra je tanečnica a režisérka, má v sebe pravdivosť, citlivosť. A aj akýsi druh rebelstva a vzdoru. Navyše je zaujímavá a neobjavená. Do scenára nám prihrala aj ďalší rozmer – svoju vlastnú profesiu. Matku sme teda vymodelovali ako ženu, ktorá miluje hudbu a tanec, ale z existenčných dôvodov musí robiť v Rakúsku na benzínovej pumpe, kde si s kolegom buduje nový vzťah. Fascinoval ma ten pohľad, keď dieťa vie, čo rodič miluje, a súčasne cíti jeho frustráciu.“ Otec Niny je zase žeriavnik, no nie je to „len“ obyčajný robotník. „Nezapadá do toho prostredia, má rád hudbu a chcel by robiť niečo iné. Snažil som sa nájsť v Robovi to, čo je vlastne jeho realnej osobnosti a stretáva sa to s našou postavou,“ dodáva Juraj Lehotský s tým, že kľúčovou ambíciou bolo pre neho vytvoriť film tak, aby sa do diváka zapísal ako skutočnosť. Aj preto sa usiloval o surovejší výraz namiesto lúbivých obrázkov. ▲



Nina (r. Juraj Lehotský, Slovensko/Česko, 2017)

• **CELKOVÝ ROZPOČET FILMU:** celkový rozpočet a podpora z RTVS sa do uzávierky *Film.sk* nepodarilo zistiť, podpora z Audiovizuálneho fondu: 254 700 eur • **DISTRIBUČNÉ NOSIČE:** DCP a blu-ray

Režisér Juraj Lehotský pri nakrúcaní *Niny*. FOTO: www.ninafilm.com

FOTO: Sentimentalfilm

Cesta k moru ako krok k sebe

► Zuzana Sotáková

Bola asi jedna hodina ráno, len pár hodín pred oficiálnou tlačovou konferenciou, keď sa dozvedel, že jeho celovečerný debut vybrali do súťažnej sekcie Un certain regard na najprestížnejšom filmovom festivale sveta. Správa z Cannes odštartovala kolotoč telefonátov a gratulácií, ale priniesla aj výzvu dokončiť zvukovú postprodukciju filmu za jediný mesiac. Pre slovenského režiséra Györgya Kristófa bol *Out* kartou, na ktorú stavil niekoľko rokov života a všetko, čo mohol. Podľa neho je však ešte predčasné hodnotiť, čo mu uvedenie na áčkovom festivale prinieslo.

Pri otázke, čo treba spraviť, aby ste dostali svoj film do Cannes, sa len pousmeje. „*Je to jednoduché. Pošlete film, v našom prípade to bol dokonca hrubý strih, a o pár týždňov dostanete odpoveď. A potom sa vám život buď zmení, alebo nie,*“ hovorí pre *Film.sk* György Kristóf, ktorý sa s týmto projektom zúčastnil na festivale už dva roky predtým v rámci podujatia Cinéfondation L'Atelier.

Vzniku snímky *Out* predchádzali Kristófove pokusy o krátky film, z ktorých sa nakoniec vyklul celovečerač. Scenár vyvíjali s Eszter Horváthovou a Gáborom Pappom niekoľko rokov. „*Prešli sme s ním rôzne workshopy. Pri podpore v Maďarsku navyše získavate aj konzultanta a pracujete na scenári s ich dramaturgmi,*“ ozrejmjuje Kristóf. Asi po dvoch rokoch sa dostal do bodu, keď si uvedomil, že scenár musí z hľadiska štýlu výrazne prero-

biť. Vtedy sa doň dostalo viac absurdného humoru s nadsádzkou a zbavil sa klišé sociálnych drám. To sa premietlo aj do výberu lokácií či hercov. „*Nič také smiešne som predtým nerobil. Prvé verzie scenára boli dramatickejšie, depresívnejšie. V nich hlavná postava na konci umrela, teraz sa vo filme usmieva. V tom procese vývoja som v istej chvíli pochopil, že sa treba posunúť, a toto bola cesta, ako na to.*“ Do hlavnej úlohy pôvodne hľadali veľmi vysokého muža, ktorý by sa im nevošiel do záberu a všade by sa vyčleňoval. Takého herca síce nenašli, ale natrafili na Maďara Sándora Terhesa. Ten sa pre úlohu Ágostona foneticky naučil slovenské aj ruské dialógy.

Ágoston je slovenský Maďar v stredných rokoch, ktorý vo filme putuje naprieč krajinami postkomunistickej Európy. Prekvapivé rozhodnutie vydať sa

na túto cestu je jeho vzdorom proti monotónnosti a nenaplnenosti života. Príbeh Ágostona, ktorý po strate práce vo východoslovenských elektrárňach necháva doma ženu a dcéru a vydáva sa do Lotyšska za prácou v prístave a za vytúženým morom, má isté paralely so životom Kristófa. Sám žil a pracoval v niekoľkých krajinách, a ako hovorí, teraz sa doma necíti nikde. Najprv študoval filozofiu v Maďarsku a spolupracoval na viacerých tamojších filmoch (napríklad s Ildikó Enyedi), potom šiel študovať réžiu na FAMU do Prahy, odtiaľ odišiel s manželkou do Rigy. Do jeho filmu sa tak dostala aj esencia života z východnej a zo strednej Európy.

Kristóf si za hrdinu príbehu nezvolil svojho rovesníka, ale staršieho muža. „*Takto majú vykreslovať situácie väčšiu váhu. On z domu neodíde pre nejakú sociálnu nevyhnutnosť, ale preto, že v živote nebol pri mori a túži niečo zažiť. Chcel som hovoriť o nenaplnených životoch, o ľuďoch, ktorí sa v tom veku hľadajú, aby sa nebáli urobiť krok k sebe.*“ Keď Ágoston príde do Lotyšska, zistí, že sa stal obeťou podvodu. Odmietne sa však poddať osudu. „*Ten film vlastne utvára stretávanie Ágostona s vedľajšími postavami. Každá z nich má svoj vlastný svet a príbeh, no a dokopy tvoria môj pohľad na súčasnosť a na spoločnosť, ktorá dostala Ágostona do danej situácie,*“ vysvetľuje Kristóf, ktorý chcel vykresliť, ako jeho hrdinu vedú okolnosti stále viac a viac na okraj spoločnosti.

Námet a prvú synopsu dal dokopy rýchlo, no celý proces vzniku filmu až po jeho premiéru trval päť

neľahkých rokov. „*Keď človek píše jednostranovú synopsu, vlastne si ani neuvedomuje, čo všetko ho potom bude čakať z hľadiska produkcie. Ja som si myslel, že všade mám nejaké zázemie, všade z filmu trošku poskladáme a bude to jednoduché. Nakoniec to také jednoduché nebolo.*“ Náročné nebolo len zháňanie financií, ale najmä nakrúcanie, ktoré sa rozdelilo na dve časti. Prvú absolvovali v Lotyšsku a Estónsku, o rok neskôr – už s iným štábom – natáčali na Slovensku a v Maďarsku. Dokopy mali asi 25 filmovacích dní.

Pre Györgya Kristófa bola okrem príbehu dôležitá i vizuálna stránka. „*Aj týmto spôsobom som chcel zadefinovať, čo si o filme myslím. Zásadná bola práca s kameramanom Gergelyom Pohárnokom. Hľadali sme také lokácie, ktoré sú už samy osebe silné, aby ich nebolo treba nejakou extrémne prerábať na mieste alebo v postprodukcii. A súčasne sme chceli miesta, ktoré majú v sebe akúsi podivnosť, vtip, humor,*“ dodáva režisér, ktorý už dnes premýšľa nad novými projektmi – napríklad nad tanečným sci-fi trilerom o politickej situácii v strednej Európe po Nežnej revolúcii alebo nad filmom odohrávajúcim sa v New Yorku počas známeho výpadku elektriny v roku 1977.

Out má za sebou uvedenie v Maďarsku aj vstup do francúzskej distribúcie, slovenská distribúcia sa začne v septembri v rámci prehliadky Projekt 100. ▲

Out (r. György Kristóf, Slovensko/Maďarsko/Česko, 2017)

• **CELKOVÝ ROZPOČET FILMU:** 1 190 000 eur – podľa evidencie audiovizuálnych diel v SFÚ (podpora z Audiovizuálneho fondu: 380 000 eur + 10 000 eur na účasť v Cannes, podporu z RTVS sa do uzávierky *Film.sk* nepodarilo zistiť) • **DISTRIBUČNÉ NOSIČE:** DCP a DVD

FOTO: Sentimentalfilm

Splatení dlh

► **Lea Krišková** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

V poslednom čase upriamuje viacero dokumentárnych filmov pozornosť na životy ženských osobností pod vplyvom dobových kontextov. Spomeňme napríklad *Zkázou krásou* o Líde Baarovej, *Návrat do horiaceho domu*, venovaný hrdinke SNP Chavive Reickovej, alebo cyklus *Prvá*. Do tejto línie sa v septembri zaradí aj koprodukčný dokument *Olgy Sommerovej Červená*.

„Keď sa Soňa Červená objaví v spoločnosti, je isté, že vstúpil niekto. Hovorí sa tomu charisma, ktorou oplývajú originálne osobnosti, za ktorými sa týči vynikajúce dielo,“ hovorí Sommerová o protagonistke svojej novinky. Česká operná speváčka a herečka si musela na filmové spracovanie svojho života počkať. Až porevolučné roky umožnili, aby sa opäť rozprávalo o tých, ktorí domovinu počas socializmu opustili. Režisérka spolupracovala s Červenou prvý raz v roku 2005 pri projekte *Moje 20. století* a neskôr pri jednej časti cyklu *13. komnata*. „Zoznámila som sa s ňou po jej návrate z tridsaťročnej emigrácie a štyridsaťročnej neprítomnosti v rodnej Prahe, keď česká kultúrna verejnosť začala postupne odkrývať jej svetovú spevácku kariéru, ktorá predstavuje sto operných rolí v piatich tisíckach vystúpení na javiskách piatich kontinentov.“ Vďaka rokom spolupráce sa Sommerovej napokon naskytla príležitosť na komplexné zmapovanie nevedného života českej emigrantky v podobe celovečerného dokumentu, ktorý za Slovensko koprodukovala spoločnosť PubRes. „Film som koncipovala ako príbeh Soniných malých dejín ovplyvnených veľkými európskymi dejinami 20. storočia. Jej otca ako inte-

lektuála deportovali do koncentračného tábora v Terezíne, matku zase z politických dôvodov do Ravensbrücku. Soňa neskôr unikla pred svojimi prenasledovateľmi do východného Berlína, kde dostala angažmán v Štátnej opere. Komunistickej perzekúcii sa nepoddala a vybojovala si svetovú kariéru nielen svojím talentom, ale aj neuveriteľnou drinou a disciplínou. A ja som chcela splatiť ten dlh, vzdať poctu umelkyňi, ktorá bola na tridsať rokov vymazaná z povedomia svojho národa, a predviesť *Sonino umenie*,“ objasňuje Olga Sommerová.

Silný životný príbeh však ako dôvod na nakrútenie dlhometrážneho filmu nemusí vždy stačiť. V tomto prípade protagonistka prispela do procesu tvorby aj svojím kreatívnym myslením a vzácnymi materiálmi. „Soňa je žena mnohých schopností, jednou z nich je neustály prúd nápadov. Teda aj pre môj film. Veľmi mi pomohla i tým, že je starostlivá archívárka, preto som od nej mala množstvo fotografií a dokumentov. A to, že je herečka, bolo pre mňa úľavou, pretože presne pochopila, čo v jednotlivých scénach chcem. Stala sa mojou priateľkou, mám ju rada a vážim si ju aj preto, že si napriek dejinným turbulenciám zachovala česť a noblesu.“

Červená (Červená), r. Olga Sommerová, Česko/Slovensko, 2017

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 135 000 eur • DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP a DVD

Minimalistické stredoveké roadmovie

► **Adam Straka** (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Rok 2017 je pre slovenskú kinematografiu mimoriadne úspešný. Okrem vysokej návštevnosti v kinách sa slovenské filmy nestratili ani na medzinárodných festivaloch. A popri cenách pre snímky s majoritnou slovenskou účasťou získali významné trofeje aj minoritné koprodukcie. Do tejto druhej kategórie sa nedávno zaradil titul Václava Kadrnka *Křížáček*, ktorému udelili na 52. MFF v Karlových Varoch Velkú cenu Krištáľový glóbus.

Ústredným motívom stredovekého roadmovie *Křížáček*, ktoré za slovenskú stranu koprodukovala spoločnosť Artileria, je pátranie otca (Karel Roden) po synovi Jeníkovi (Matouš John). Ten sa v jedno skoré ráno rozhodol vydať na vlastnú križiacku výpravu do Svätej zeme. Predlohou filmu bola báseň Jaroslava Vrchlického *Svojanovský křížáček*. Kadrnka však počiatočnú fázu scenáristickej prípravy filmu opísal ako oslobodzovanie sa od literárnosti, väčší dôraz kládol na filmovú reč než na dialógy. Obraz je teda dominantný a prostredie má odrážať vnútorný stav otca na ceste za strateným synom. Priestorovú koncepciu snímky pripravoval Kadrnka v spolupráci s výtvarníkom Danielom Pitňom (inšpirovali sa aj textami Gastona Bachelarda). Celý film sa natáčal na juhu Talianska, začínalo sa v Gargane, pokračovalo v okolí Fasana a Ostuni, potom v Altamure, okolo Gallipoli až do Kalábrie. Poslednou zastávkou bola Sardínia, na ktorú sa viaže jedna z legiend o detskej križiackej výprave. Kadrnka pripomína, že historici nemajú jasno v tom, či sa takáto výprava vôbec uskutočnila, ale pre neho nie je zodpovedanie tejto otázky dôležité. „Motív detskej križovej výpravy vnímam ako metaforu čistého ideálu, panského viery, ktorú dnes už nemôžeme poznať ani chápať,“ hovorí režisér. „My sme s týmto motívom

pracovali veľmi opatrne, nechcel som, aby bol v prvom pláne. Detská križová výprava je v pozadí, zahalená tajomstvom, tak je to správne.“

Kadrnka sa vyhýba naturalizmu, blízke je mu metaforické vyjadrovanie, ktoré odráža niečo osobne precítené. Verí, že dielo sa má odvíjať samo od seba a do seba aj zapadať, že je ako monolit. A zároveň je mu vzdialená angažovanosť filmu a aktualizácia tendencie.

Křížáček nadväzuje na Kadrnkov debut *Osmdesát dopisů* (2011) a tieto dva filmy majú spolu s režisérkou pripravovanou snímku *Zpráva o záchraně mrtvého* tvoriť voľnú trilógiu na tému absencie milovaného. Václav Kadrnka je vďaka svojmu špecifickému rukopisu považovaný za jediný zjav českej kinematografie. V roku 2012 mu na odovzdávaní Cien českej filmovej kritiky udelili ocenenie v kategórii objav roka – bolo to ešte na základe filmu *Osmdesát dopisů*. O dva roky neskôr už získal s *Křížáčkem* Eurimages Development Award za najlepší projekt koprodukčného trhu NCN na filmovom festivale v Ríme. A čo by chcel Kadrnka svojou dlho pripravovanou novinkou ponúknuť publiku? „Čistota, symetria, kontemplácia, mlčanlivosť a tajomstvo je to najviac, čo vám ako filmár môžem dať.“

Křížáček (Křížáček), r. Václav Kadrnka, Česko/Slovensko

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 40 000 000 Kč – približne 1 534 000 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 150 000 eur)

• DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP a DVD

Druhá životná skúška jednej rodiny

► Zuzana Sotáková

Tragikomédia o znárodňovaní luxusného pražského kaderníctva *Dezertér* je prostrednou časťou koprodukčnej trilógie *Záhradníctvo* tvorivého tandemu Jan Hřebejk a Petr Jarchovský. Do slovenských kín vstupuje tento mesiac.

Po skončení vojny sa z koncentračného tábora vracia majiteľ noblesného kaderníckeho salónu Valentino Otto Bock (Jiří Macháček) a spolu s manželkou Elou (Gabriela Mířková) a jej sestrami Bedříškou (Klára Melíšková) a Vilmou (Aňa Geislerová) sa s ohromným úsilím púšťa do realizácie svojho sna. Lenže prichádza február 1948 a s ním komunistický prevrat. Ottovu firmu vyvlastní štát a jemu sa po druhý raz v živote rozpadáva svet.

„Otto je postava husto opestrená niekoľkými odlišnými životnými etapami a fatálnymi zvratmi, až som sa po prvom prečítaní scenára musel pýtať, či je to aj v tejto scéne stále tá istá postava ako v tých predošlých. To však znamená, že pre herca je takáto postava napísaná vďaka. Takže náročnosť jej stvárnenia je potom spojená hlavne s tým, aby človek dokázal všetky tie rozličnosti a odlišnosti prepojiť a nepremárniť. V každom prípade, omnoho náročnejšie by bolo stvárniť muža, ktorému by sa žiadne fatálne zvraty nediali,“ vyjadril sa predstaviteľ hlavnej postavy *Dezertéra* Jiří Macháček, ktorý vidí Otta ako podnikavého a pracovitého človeka, no vnútri veľmi krehkého. „Je to nepoučiteľný životný optimista, hoci niekoľkokrát zlomený osudom, nikdy by si nepriznal vlastný pád alebo prehru.“ Film sa odohráva v rokoch 1947 až 1953 a čerpá z osobných príbehov Jarchovského rodiny, ale zároveň funguje ako univerzálny odkaz na život českej spoločnosti v pohnutých časoch. „*Záhradníctvo* rozpráva kus

českých dejín na príbehu jednej rodiny, teda tú najintímnejšiu súčasť daného obdobia našej histórie. Mne sa hneď pri čítaní scenára začali vybavovať spomienky na rozprávanie mojich dedkov a babiek, na to, aké to bolo počas vojny a tesne po nej. Ako hovorí Petr Jarchovský, my sme posledná generácia, ktorá to mohla počuť ešte priamo z ich úst. To bolo pre mňa hneď od začiatku asi to najpríťažlivejšie,“ dodal Macháček.

Nádej a pád jeho postavy sa premieta aj do architektúry filmu, o ktorú sa postaral Jan Kadlec. „*Záhradníctvo* je zložené z troch filmových svetov. V tom druhom je to svet kaderníka Otta, ktorý si postavil vilku v novovznikajúcej vilovej štvrti niekde v Prahe. Je však hlavne majiteľom okázalého kaderníctva v centre Prahy. Otto urobil všetko s vedomím, že zakladá podnik pre mnoho budúcich generácií. Ale jeho veľkorysý kaderníctvo – živnosť – život zabavil štát, a tak sa svet zakladateľa budúcej tradície mení na ľudskú tragédiu. Jeho rodinný dom je postavený ako osamotený artefakt na holom kopci s obrovským horizontom, bez akejkoľvek okolitej vegetácie. S postupom príbehu nijako nie luxusný, ale inak nový a čistý domček chátra a zapadáva do mesta vznikajúceho navôkol, až sa nakoniec stratí a splynie s okolitou šedou,“ priblížil Kadlec. Po *Dezertérovi* vstúpi v novembri do našej kinodistribúcie záverečný diel rodinnej ságy – romantická komédia *Nápadník*. ▲

• FOTO: Forum Film

Animovaná Žltá rozjasní kiná

Na animačnej hre, obrazových asociáciách a symbolike farieb stojí nový film režisérky, výtvarníčky a animátorky Ivany Šebestovej *Žltá*, ktorý bude mať premiéru na otvorení prehliadky Projekt 100 ako predfilm k celovečernej snímke Györgya Kristófa *Out*. *Žltá* rozpráva príbeh opernej speváčky, no podľa autorky je zároveň príbehom kohokoľvek z nás. „*Žltá* je film o voľnosti a radosť zo života, ale aj o strachu, ktorý týmto pocitom bráni. Hlavná hrdinka sa utieka do svojho vnútorného, prísne usporiadaného sveta. Prináša jej totiž pocit bezpečia, ale aj neslobodu. Našťastie, túžba po slobode je silnejšia než strach z neznámeho,“ hovorí Šebestová, ktorá na scenári spolupracovala s Katarínou Molákovou. Film tvorila prostredníctvom totálnej animácie – každé políčko bolo vyhotovené ako samostatný a kompletný obraz.

„Linkové podklady som animovala v počítači, jednotlivé políčka, ktorých bolo skoro tritisíc, som potom vytlačila na papier a jedno po druhom vy-malovala farbami. Najprv to bolo niekoľko tenkých vrstiev podkladovej farby, ktorá tvorí pozadie obrazu, a potom jednotlivé detaily. Ako v malovanke,“ približuje Šebestová náročnosť tvorby filmu. Hudbu do *Žltej* vytvoril Michal Novinski, zvuk mal na starosti Tobiáš Potočný. Súčasťou uvedenia *Žltej* v Kine Lumiére v Bratislave 6. 9. bude aj vernisáž výstavy režisérkiných výtvarných prác, ktoré súvisia s jej filmovou novinkou.

► ZS

Slovenské filmy mieria do Toronta

Celovečernú snímku *Nina* a krátky študentský titul *Magic Moments* zaradili do programu jedného z najvýznamnejších filmových festivalov na svete – MFF Toronto (7. – 17. 9.). Filmovú drámu Juraja Lehotského o vzťahu dcéry a jej rodičov v krízovom období rozpadu rodiny uvedú v sekcii Súčasnosť svetová kinematografia. „*Verím, že by bolo veľmi užitočné, aby film videli ľudia nielen na Slovensku, ale aj v zahraničných kinách. Považujem za dôležité otvoriť túto tému a dúfam, že vďaka našmu*

novému filmu dokážeme pomôcť aspoň jednému ‚stratenému‘ dieťaťu, možno s podobným osudom, aký má naša filmová Nina,“ uviedol Lehotský. Jeho film zastupuje v medzinárodnom prostredí francúzska spoločnosť Alpha Violet. Veľkým úspechom je aj výber snímky *Magic Moments* Martyne Buchelovej medzi 35 filmov súťažnej sekcie Short Cuts. Buchelová rozpráva príbeh jedného dňa dvoch sestier, ktoré majú šťastie, že majú jedna druhú, lebo ich rodičia čelia problémom so zabezpečením domácnosti. „*To, že film oslovil dramaturgov festivalu v Toronte, je úplne skvelé. Robili sme ho hlavne tak, aby sme s ním boli spokojní my tvorcovia. To, či bude zodpovedať festivalovému vkusu, nebolo také dôležité. Preto ma naozaj veľmi teší, že film zaujal taký, aký je,“* vyjadrila sa Buchelová a dodala: „*Sú isté veci v živote, ktoré sú podľa mňa naozaj dôležité, a o tých by som chcela vo svojich filmoch hovoriť. Tými vecami sú určite láska, nádej a sloboda. A aj hravosť, aby bola sranda!*“

► ZS

Učiteľka ašpiruje na európskeho Oscara

Európska filmová akadémia (EFA) zverejnila 22. 8. užší výber celovečerných filmov, z ktorých sa budú vyberať kandidáti na Európske filmové ceny. Vo výbere 51 titulov z 31 krajín sveta sa ocitla aj slovenská dráma *Učiteľka* v réžii Jana Hřebejka so Zuzanou Mauréry v hlavnej úlohe. Do zostavy sa dostali aj ďalšie dva filmy, pri ktorých bolo Slovensko minoritným koproducentom: *Baba z ľadu* (r. B. Sláma) a *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland). V priebehu najbližších týždňov bude prebiehať hlasovanie viac ako troch tisícok členov EFA, z ktorého vziđu nominácie na Európsku filmovú cenu v hlavných kategóriách. Tie zverejnia 4. 11. na Európskom filmovom festivale v Seville. V polovici augusta bol zverejnený aj užší výber 15 dokumentárnych filmov, z ktorých neskôr vznikne zostava piatich nominovaných. Slovenský dokument v užšom výbere nie je. Víťazov jubilejných 30. Európskych filmových cien vyhlásia 9. 12. v Berlíne.

► ZS

Záhradníctvo: Dezertér (Záhradníctví: Dezertér, r. Jan Hřebejk, Česko/Slovensko/Polsko, 2017)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 493 003 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 70 000 eur, podpora z RTVS: 80 000 eur)

• DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

Nemecká jeseň v Bratislave

► Daniel Bernát

V septembri sa začína v Kine Lumière v Bratislave rozsiahla prehliadka Nemecká jeseň, ktorá predstaví tvorbu režisérskych osobností nového nemeckého filmu. Na Slovensko pri tejto príležitosti zavíta aj filmový historik a teoretik Thomas Elsaesser, odborník na danú tému, ktorý bude mať 2. októbra prednášku na VŠMU. Súčasne vyjde kniha **Nemecká jeseň**, ktorá bude obsahovať okrem iného rozhovory s tvorcami a hercami prepojenými s týmto kinematografickým fenoménom. Prehliadka potrvá až do decembra.

Obdobie nového nemeckého filmu bolo podľa kurátora celého projektu Michala Michaloviča z oddelenia vedy a výskumu Slovenského filmového ústavu zvláštne a mimoriadne dynamické nielen v kinematografii, ale v celej nemeckej spoločnosti. „Približne v druhej polovici 60. rokov sa postupne začala dostávať k slovu generácia tvorcov, ktorí reagovali na najživšiu nemeckú prítomnosť, no zároveň nezatvárali oči pred katastrofickými udalosťami druhej svetovej vojny. V istom zmysle je nový nemecký film rozkročený práve medzi týmito dvomi pólmi,“ hovorí Michalovič. „Tie filmy však neboli obrátené len dovnútra, dokázali oslovovať a zaujať aj medzinárodné publikum. Akýmsi pomyselným završením tohto trendu je Zlatá palma a Oscar za najlepší cudzojazyčný film pre Plechovú bubienok Volкера Schlöndorffa, na ktorom spolupracoval pôvodcom slovenský kameraman Igor Luther a jednu z hlavných mužských postáv vytvoril Poliak Daniel Olbrychski.“

Prvá časť prehliadky Nemecká jeseň je venovaná Alexandrovi Klugemu, ktorý sa vo februári tohto roku dožil 85 rokov. V septembri uvidia diváci v Kine Lumière šesticu jeho filmov (prvý z nich sa premietne 12. 9.), celkovo však prehliadka obsahuje štrnásť titulov, ktoré Kluge nakrútil sám alebo v spolupráci s inými režisérmi v rokoch 1966 až 1988. „Kluge bol nielen mimoriadne plodný tvorca, ale aj signatár tzv. Oberhausenského manifestu z roku 1962, lobista v oblasti filmovej legislatívy a angažoval sa i v oblasti filmovej vzdelávania,“ vysvetľuje Michalovič. Zo septembrového programu prehliadky špeciálne upozorňuje na Klugeho dlhometrážny debut *Rozlúčka so včerajškom*. „V tomto

*filme a takisto napríklad v titule Príležitostná práca otrokyne Kluge nastoluje pálčivé otázky a otvára aktuálne problémy vtedajšej nemeckej spoločnosti, ako sú vzťah medzi minulosťou (dejinami) a prítomnosťou, postavenie ženy v spoločnosti, interrupcie. Možno ešte viac než ako eseje pôsobia jeho filmy – často využívajúce komentár mimo obrazu – ako „zápisníky“, kde nejde ani tak o vyrozprávanie uceleného príbehu, ako skôr o vyjavenie procesu myslenia, pričom myšlienky sa rozbiehajú mnohými smermi,“ ozrejmúje Michal Michalovič a v tejto súvislosti dodáva, že o filme *Rozlúčka so včerajškom* aj o širších súvislostiach Klugeho tvorby bude v Bratislave 2. októbra prednášať profesor Thomas Elsaesser.*

Celá prehliadka potrvá až do decembra a jej druhá časť má voľne nadviazať na tú prvú. V rámci nej sa uvedú dve pásma krátkometrážnych filmov signatárov Oberhausenského manifestu i výber z filmovej tvorby režisérov Rainera Wenera Fassbindera, Wenera Herzoga, Volкера Schlöndorffa, Wima Wendersa, Herberta Achterbuscha, Petra Fleischmanna či Wenera Schroetera.

Jedným z impulzov na vznik celého projektu bolo podľa Michala Michaloviča aj to, že na dielach nového nemeckého filmu spolupracovali i herci alebo tvorcovia z krajín strednej Európy vrátane Slovenska. Niektorí z nich sa podelili o svoje skúsenosti v rozhovoroch, ktoré vyjdú v knihe *Nemecká jeseň*. Za Slovensko v nej figuruje herečka Jana Plichtová, ktorá účinkovala v snímke Wenera Schroetera *Deň idiotov* (1981). Publikáciu bližšie predstavíme v októbrom vydaní *Film.sk*. ▲

Kubalove animované filmy aj pre domáce kiná

► Daniel Bernát

O roku 2017 sme písali ako o roku Viktora Kubala. Uplynulo totiž dvadsať rokov od jeho úmrtia a Slovenský filmový ústav už pri tejto príležitosti vydal nástenný kalendár s obrazovými motívmi z Kubalových animovaných filmov. Teraz sa chystá vydať aj samotné filmy na blu-ray a DVD nosičoch ako trojdielnu kolekciu.

Kolekcia obsahuje dlhometrážne tituly *Zbojník Jurko* a *Krvavá pani*, ako aj výber krátkometrážnych filmov Viktora Kubala, ktorý pripravil Rudolf Urc a ktorý odráža premeny režisérovej animovanej tvorby od jeho filmárskych začiatkov až po sociálnokritické diela zo 70. a z 80. rokov. Viktor Kubal je považovaný za nevšedný zjav slovenskej animovanej tvorby, a to nielen vďaka svojej výrazovej originalite, humoru a nápaditosti v prístupe k rozmanitým témam, ale aj vďaka svojej pracovitosti. Nakrútil vyše dvesto filmov a pri všetkých bol scenáristom, výtvarníkom, animátorom i režisérom, ako pripomína Urc.

Samotnému vydaniu filmov na blu-rayoch/DVD predchádzal digitalizačný proces, ktorý sa skladá z viacerých fáz a zahŕňa odborníkov z rôznych oblastí. Riaditeľ Národného filmového archívu SFÚ Marián Hausner poznamenáva, že osem krátkych Kubalových titulov z pripravovanej kolekcie SFÚ digitálne reštauroval už v rokoch 2009 až 2011 v externom prostredí, ostatné filmy prešli týmto procesom v rokoch 2015 až 2017 na špecializovanom digitalizačnom pracovisku SFÚ, ktoré vzniklo v rámci projektu Digitálna audiovizia.

„Podľa výrobného listu filmu *Zbojník Jurko* ubehli tri roky od schválenia scenára po jeho premiéru v roku 1977. Nám trval digitalizačný proces približne rok a zahŕňal digitálne reštaurovanie, prípravu digitálnej kópie pre kiná, podkladov na vydanie na blu-ray či DVD nosičoch a digitálne zaarchivovanie. Samozrejme, na digitalizačnom pracovisku SFÚ sa počas tohto obdobia nepracovalo iba na tomto Kubalovom titule, ale napríklad aj na jeho stredometrážnom filme Marcipánová komédia a zároveň na filmoch iných tvorcov,“ vysvetľuje Marián Hausner.

Lai si zrejme spája digitálne reštaurovanie najmä s obrazovou zložkou filmov – v prípade dvoch

celovečerných snímok Kubala sa ako východiskový materiál na digitalizáciu v rozlíšení 4K použil originálny negatív obrazu. Tento proces však zahŕňa aj prácu so zvukovou zložkou filmov. Aj tam treba hľadať a zvažovať všetky dostupné zdroje a následne určiť, ktorý z nich je najpriateľnejším kandidátom na východiskový materiál. „V prípade *Zbojníka Jurka* sme mali k dispozícii niekoľko jazykových verzií – okrem slovenskej to bola anglická, francúzska, dánska, nemecká a ruská. No a pri reštaurovaní zvukovej časti filmu sa ukázal ako najvhodnejší zdroj negatív zvuku s nemeckou jazykovou verziou, kde sa potom vkladali pasáže zo slovenskej jazykovej verzie, ktorej negatív zvuku vykazoval väčšie množstvo poškodení,“ ozrejmúje Marián Hausner. „Pri filme *Krvavá pani* bol východiskovým materiálom na digitálne reštaurovanie zvuku magnetický medzinárodný mix pás v kombinácii s negatívom zvuku, z ktorého sa použil napríklad prológ filmu.“ Pri reštaurovaní obrazovej zložky Kubalových filmov spolupracovali špecialisti digitalizačného pracoviska SFÚ pod vedením Petra Csordása s kameramanom Michalom Kláttikom, pri zvukovej zložke zase s Petrom Mojžišom. „Určite treba pripomenúť, že aj digitalizácii Kubalových filmov predchádzala ich obnova tradičnou fotochemickou cestou vo filmových laboratóriách, kde sú neoceniteľné znalosti Štefana Komorného, užitočné a podnetné aj pri digitálnom reštaurovaní kinematografických diel,“ dodáva Hausner.

Vybrané animované filmy Viktora Kubala sú po digitalizačnom procese dostupné na DCP nosičoch pre digitálne kiná a ich vydanie v rámci blu-ray/DVD kolekcie umožní vidieť ich digitálne reštaurované aj v domácich kinách. ▲

Televízna tvorba nie je menejcenná

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Barbara Janišová Feglová vstúpila v roku 2006 do spoločnosti HITCHHIKER Films ako výkonná producentka a pred piatimi rokmi založila produkčnú spoločnosť HITCHHIKER Cinema so zámerom samostatne sa venovať vývoju a produkcii audiovizuálnych projektov. Do jej portfólia patria úspešné televízne cykly ako *Slovenské kino* či *Prvá*, ambiciózný projekt *Biele vrany a hrdinovia medzi nami* má už za sebou uvedenie časti *Korupčná výchova*. Po celovečernom dokumente *Diera v hlave* sa rozhodla vstúpiť aj na pole hranej tvorby.

Začínali ste štúdiom filmovej vedy. Čo vás napokon priviedlo až k produkcii?

– Filmová veda bola pre mňa vtedy cestou, ako sa dostať bližšie k filmu, ako mať názor, ale nemať zodpovednosť. Po „vede“ som na chvíľu zakotvila na dokumente, ale keď po revolúcii zrušili na VŠMU možnosť štúdia popri zamestnaní, nechcelo sa mi chodiť s mladšími spolužiakmi opäť každý deň do školy a opakovať to, čo ma nebavilo. Mala som malé deti, zrazu mi film pripadal ako strata času. Po pár rokoch som naň bola zase zvedavá.

Bol pre vás takým malým návratom k histórii a teórii filmu cyklus *Slovenské kino*?

– Vlastne áno. Keď vzniklo ocenenie Slnko v sieti, bola som v jeho prípravnom tíme a bolo pre mňa zaujímavé sledovať, ako tunajší film vstáva z popola. *Slovenské kino* sme vymysleli s Martinom Cielom s ambíciou ukázať najsilnejšie fenomény slovenskej kinematografie. Bol to veľký projekt, vzniklo dvanásť filmov, na ktorých sa počas piatich rokov podieľalo takmer dvesto ľudí.

Ak by sme hovorili o miere kreativity, ako vstupujete do jednotlivých projektov?

– Ako producentka musím vstupovať do všetkého, ale kreatívna časť procesu je pre mňa úplne zásadná a najviac ma naplňa. Takmer všetky projekty, ktoré sme realizovali, vznikali od začiatku – teda od námetu – u nás. Praktickým veciam sa nedá vyhnúť a riešenie problémov k nim nevyhnutne patrí. Keď človek akceptuje, že chyby a omyly sú prirodzenou súčasťou procesu, môže aj produkciu vnímať kreatívne.

Jednotlivé TV cykly môžeme spojiť aj s prívlastkami edukatívne, angažované, vytvárajúce pamäť. Často vyplňajú medzeru v televíznej produkcii, či už objavovaním ženských osobností našej histórie v cykle *Prvá*, alebo pomenovaním spoločenských javov v cykle *Biele vrany a hrdinovia medzi nami*. Vyberáte si takéto témy zámerne?

– Nie je jednoduché naplniť tieto predpoklady. Sme presýtení informáciami, hľadáme skratky, rýchle riešenia a predžuté odpovede. Odvykli sme si pýtať sa na veci a zaujímať sa o kontext. Forma aj dávkovanie angažovaných vecí sú kľúčové, je frustrujúce klopať na zavreté dvere. Pri *Prvej* ma prekvapilo, ako v našej spoločnosti ešte stále funguje vo vzta-

hu k ženám starosvetské klíše a že naplnenie mnohých moderných pojmov nie je samozrejmosťou, lebo zostávajú prázdne, v praxi sa nimi neriadime, len ich deklamujeme. *Biele vrany* sú zase o tom, že v pozícii, v akej sa nachádza naša spoločnosť, sa hlas každého z nás počíta a že svojím mlčaním a ľahostajnosťou sa vedome vzdávame vplyvu. Spolu s dramaturgičkou Ingrid Mayerovou sme sa rozhodli dať priestor najmladšej generácii tvorcov, ktorí môžu svojou nekompromisnosťou a úprimnou zvedavosťou vniešť do spoločenskej debaty novú energiu.

Prevažujú projekty, ktoré vám prinesú tvorcovia, alebo si témy volíte aj sama a oslovujete s nimi tvorcov?

– Do veľkej miery je to o akejsi symbióze, ale aj o sústavnom hľadaní. Viem sa rýchlo nadchnúť, ale keď tvorca nemá svoju tému rád a remeslo mu nevystačí, splasnem. Ideálne je pracovať na nových veciach s autormi, ktorých poznám. Ale mám veľmi rada aj dobrodružstvo v úplne čerstvej konštelácii, keď nie je isté, čo spolupráca prinesie. Vyzretých integrovaných osobností je tu len zopár.

Chcete od tvorcov, aby boli odvážni a inovatívni? Vo výbere tém, v ich spracovaní, interpretácii?

A prichádzajú s určitými projektmi práve k vám, lebo vedia, že dávate prednosť nekomfortným témam, ktoré nie sú iba príjemné na pozeranie?

– Nevieť si predstaviť opak. Čo by si producent počal s plachým a neinvenčným tvorcom? Žijeme však v takom období, keď mnohí sedia jedným zadkom na viacerých stoličkách, potom je ťažké očakávať, že výsledkom bude jedinečný počín. Pokiaľ ide o výber tém, nemám vyhranený prístup, som veľmi otvorená, pomáha mi v procesoch dávať o sebe vedieť, kde som a čo hľadám. Prienik s autorom je potom jednoduchší. Po dlhom období, keď som sa sústredila na angažovanejšie témy, by som teraz chcela spracovať projekt diváckeho charakteru. Láka ma žáner umeleckej komédie.

Súčasťou procesu je pri vašich projektoch aj vstup dramaturgičky. Veľa sa hovorí o tom, že mnohým slovenským filmom citelne chýba práca dramaturga...

– Dramaturg je pre mňa samozrejme, zásadná osobnosť, vie mať nadhľad, ale aj schopnosť pre-

niknúť k detailom. Niekedy si ho tvorcovia mýlia so spoluautorom, s pedagógom alebo terapeutom. Ale neistota a pochybnosti k tvorbe neoddeliteľne patria. Aj konflikty. Bez toho je proces podozrivý. Od začiatku fungovania Hitchhikera spolupracujem na dokumentárnych projektoch s dramaturgičkou Ingrid Mayerovou, máme za sebou *Slovenské kino*, *Prvú* a pripravujeme celovečerné debuty – urbánnu esej Barbory Sliepkovej *Čiary* o Bratislave a film Jakuba Julényho *Komúna* o Marcelovi Strýkovi a košickom disente. Oboch autorov priviedla do Hitchhikera práve Ingrid a film *Komúna*, pracovne *Komunardi*, vzniká podľa jej námetu.

Cyklos Prvá nechcel byť iba televíznym projektom, mal väčšie ambície. Aj preto spolupracujete s režisérmi, ktorí majú nielen televíziu, ale i filmovú skúsenosť?

– Skôr ide o tvorcov, ktorí majú za sebou autorské filmy a nepohrdnú navrhnutou koncepciou, prípadne nepristupujú k našim projektom ako k chlebovke. Pri *Prvej* bolo od začiatku zrejmé, že sa filmy nedajú len tak natočiť. A ak hovoríme o televíznych projektoch, nevnímam ich ako niečo tvorivo menejcenné. Pri *Prvej* sa to ukázalo do dôsledkov a myslím, že sa to vyplatilo. Na jeseň vyjde pod hlavičkou Slovenského filmového ústavu celá kolekcia na DVD.

U vás sa už vytvoril, dá sa povedať, stabilný tím režisérov a režisérok. Často sú to vyhranené osobnosti s vyprofilovaným rukopisom.

– Vyhranená osobnosť s rukopisom môže byť niekedy limitujúca, slepá ulička. Ak tvorca predčasne uverí vo svoju veľkosť a odmieta rásť, je to čistá katastrofa. Aby som bola úprimná, sú aj takí, s ktorými už pravdepodobne spolupracovať nebudem. Aj to je zaujímavé. Teším sa na projekt hraného filmu *Čakanie* so Zuzkou Liovou, opakovane a veľmi rada spolupracujem s Lenkou Moravčíkovou. Pri oboch mám rada dôslednosť a spôsob rozmýšľania, na ktorý sa dokážem napojiť.

Máte za sebou aj prvý celovečerný dokument *Diera v hlave* v réžii Roberta Kirchhoffa. Je to opäť téma, ktorá spoluplytvára audiovizuálnu pamäť národa. Téma veľmi náročná na spracovanie, ale dôležitá hneď na niekoľkých úrovniach. Keď ste do projektu vstúpili, bol už rozbehnutý. Oslovil vás hneď?

A bol zatiaľ najväčšou výzvou?

– Robert Kirchhoff ma s projektom oslovil v roku 2012, vtedy sa ešte volal *Cesta lesom*. Vôbec som neváhala, vedela som, že téma je nesmierne dôležitá. Projekt bol navyše tvorivo aj producentsky nastavený, no netušila som, do čoho idem. Počas piatich rokov sa koncepcia filmu zmenila formálne aj obsahovo natoľko, že sme z pôvodných materiálov nič nepoužili. Z Česka a zo Slovenska sme prieskum rozšírili na teritórium Európy. Dlhú dobu sme pátrali v archívoch, vracali sa na jednotlivé miesta a k novým protagonistom, z ktorých niektorí hovorili o svojich traumách vôbec po prvý raz. Nakrúcali sme napokon úplne inou technológiou a do výslednej verzie sa dostali príbehy zo siedmich krajín. Film má veľmi pozitívny mediálny ohlas, rezonuje na festivaloch a po kinodistribúcii a televíznej premiére onedlho plánujeme aj jeho vydanie na DVD. Zároveň pripravujeme tematicky koncipované premietania spojené s diskusiami v regiónoch.

Aktuálne máte vo vývoji už aj hrané snímky. Je to ďalšia výzva?

– Máme rozpracovaných viac vecí, okrem spomenutého projektu *Čakanie* Zuzany Liovej je to hraný debut Jany Nemčekovej *Made in Czechoslovakia*, komédia *Trišesťtri* Marty Slúkovéj a Terezy Olhovej a televízna séria s pracovným názvom *Taká bola vtedy doba*, za ktorou je Jiří Havelka a takisto Martina Slúková. S projektom *Made in Czechoslovakia* sme nedávno absolvovali workshop Sources2 v Nórsku, tréning ACE v Prahe a v Karlových Varech sme ho prezentovali na Pitch & Feedback. Rozpráva príbeh mladej kaskadérky, ktorej detstvo bolo poznačené rozpadom rodiny na pozadí totalitného režimu. Z doterajších ohlasov sa ukazuje, že na scenár senzitivne reagujú potenciálni partneri, ktorí sa zameriavajú na vyhľadávanie ženských kreatívnych tímov a tém. Prekvapilo nás to, nebol to zámer. Komédia *Trišesťtri* vzniká v spolupráci s režisérom Róbertom Švedom, jej pôdorys je zasadený na východoslovenský vidiek a príbeh sa voľne inšpiruje motívmi Čechovových *Troch sestier*. Séria *Taká bola vtedy doba* spracúva jeden z najväčších povojnových zločinov našej histórie – masaker na Pferovsku a jeho dôsledky. Všetky tieto projekty sú vo fáze literárnej prípravy a formovania producentskej stratégie.



FOTO: Miro Nöta

Dobrý producent vie už v zárodku rozpoznať potenciál témy. Je to o intuícii?

– Určite áno. Veľa robí aj skúsenosť, hoci sa nedá preniesť, lebo každý projekt je iný. Stane sa, že po roku práce na skvelej téme zistíte, že ju už neviete posunúť ďalej.

Čo sa týka vašich cyklov, vzhľadom na to, že ide o TV projekty, je najčastejším koproducentom RTVS. Zlepšuje sa táto spolupráca?

– Celé audiovizuálne prostredie sa kultivuje a RTVS má po období šéfovania Václava Miku dobré renomé. Verím, že vývoj pôjde k lepšiemu a nie opačne.

Aktuálne sa znížila výška sumy, ktorú musia tvorcovia preinvestovať na Slovensku, aby získali od Audiovizuálneho fondu 20 percent za preinvestovanej sumy späť. Pôvodne bola hranica nastavená na dva milióny eur, teraz je to 150 000, respektíve 300 000 eur. Je to pre slovenských producentov už zaujímavá suma?

– Jednoznačne áno. Predchádzajúce nastavenie bolo astronomicky mimo. Myslím si však, že sa to stále bude týkať len veľkých produkcií a napríklad dokumenty budú pre menšie rozpočty diskvalifikované.

Vy máte filmovú domácnosť. Konzultujete projekty aj doma alebo prácu nechávate za dverami?

– Môj muž Juraj je režisér a venuje sa reklame. Je dobré, že nie sme v rovnakej oblasti a nepracujeme spolu, inak by sme sa asi pozabýjali. Ale neviem si predstaviť, že by naša práca zostala za dverami. Je pre nás príliš dôležitá a žijeme ňou veľmi intenzívne. Radi sa o svoje zážitky a pocity delíme, len našej dcére svojimi témami občas lezieme na nervy. ▲

Nový štart podpory audiovizuálneho priemyslu

► Daniel Bernát, Zuzana Sotáková

Aspoň dva milióny eur musel producent preinvestovať na Slovensku, aby mohol žiadať Audiovizuálny fond o spätnú dotáciu vo výške 20 percent zo sumy preinvestovanej na projekt v rámci programu Podpora audiovizuálneho priemyslu v SR. Takéto nastavenie programu však platilo len do 1. augusta. Ministerstvá kultúry a financií sa v spolupráci s fondom dohodli na nových, podstatne ústretovejších podmienkach.

Pôvodné podmienky tohto programu spĺňali vlastne iba projekty, ktoré mali rozpočet minimálne 4 milióny eur, pretože výška oprávnených výdavkov nesmela prekročiť 50 percent celkového rozpočtu projektu. Tým sa okruh potenciálnych žiadateľov o spätnú dotáciu výrazne zužoval. Doteraz bola vyplatená dotácia len na americký seriálový projekt *Marco Polo 2*, a to v sume 412 599 eur. Osvedčenie o registrácii filmového projektu však v rámci tohto programu dostali od fondu ďalšie štyri projekty vrátane slovensko-českého seriálu *Inšpektor Max* a dvojdielného koprodukčného filmu *Mária Terézia* – tieto dva projekty sa aj realizujú.

Aktuálne zmeny v programe by mali do podstatne väčšej miery sprístupniť tento typ podpory aj pre slovenské projekty. Podmienka minimálnej sumy preinvestovaných peňazí sa totiž znížila na 150 000 eur v prípade jedného celovečerného filmu (70 a viac minút) alebo dokumentárneho či animovaného seriálu (maximálne 13 dielov s minimálnou dĺžkou 5 minút na jednu časť). V prípade projektu, ktorý zahŕňa dva alebo tri filmy, je táto hranica znížená na 300 000 eur, čo platí aj pre hrané seriály (maximálne 13 dielov s minimálnou dĺžkou 40 minút na časť). Podmienky registrácie projektu a vyplnenia kultúrneho testu zostávajú zachované. „*To zníženie bolo nevyhnutné, lebo hranica dvoch miliónov sa ukázala ako kontraproduktívna,*“ hovorí riaditeľ Audiovizuálneho fondu (AVF) Martin Šmatlák. „*Takýto podporný mechanizmus, ktorý majú viac ako dve desiatky európskych krajín, nie je primárne zameraný na lákanie veľkých produkcií, ale na lákanie neštátnych investícií do audiovizuálnej produkcie v danej krajine. Ak si vezmete, že sloven-*

ský audiovizuálny priemysel v oblasti nezávislej produkcie je z viac ako 80 percent závislý od verejných peňazí, je vytvorenie takéhoto impulzu prospešný krok. V konečnom dôsledku ho vnímam ako otvorenie tohto systému pre viac menších projektov aj ako otvorenie novej možnosti poskytovania dotácií pre projekty s dominantnou komerčnou orientáciou, ktoré v tradičnom selektívnom mechanizme dotácií určených na podporu audiovizuálnej kultúry len ťažko môžu hodnotovo súperiť s obsahovo či štylovo náročnejšími dielami.“

Jednou zo zásadných otázok pri novom nastavení programu bolo práve určenie minimálnej hranice preinvestovaných peňazí, ktorá by oprávňovala producenta žiadať o spätnú dotáciu. Šmatlák pripomína, že v niektorých krajinách takáto hranica neexistuje a mechanizmus podpory je závislý od rozpočtových možností daného programu. Ako dodáva, podmienky tunajšieho systému vznikali v spolupráci s producentmi a až ich zavedenie do praxe reálne ukáže, aký budú mať vplyv na audiovizuálne prostredie a dosah na štátny rozpočet. Fond totiž až na základe predložených projektov a ich oprávnených výdavkov žiada ministerstvo kultúry o vyhradenie konkrétnej sumy na pokrytie potrieb programu Podpora audiovizuálneho priemyslu. V porovnaní s mnohými inými programami obdobného zamerania však Šmatlák vidí výhody toho slovenského najmä v možnosti žiadať o spätnú dotáciu na súbor dvoch alebo troch diel zaregistrovaných ako jeden projekt. Táto možnosť figurovala v programe už predtým, znížením vstupnej hranice preinvestovaných prostriedkov však nadobúda atraktívnejšiu podobu. V tomto prípade môže pro-

ducent získať dotáciu aj na diela, ktoré by samostatne nespĺňali požadovaný finančný limit.

Po splnení všetkých podmienok môže producent zažiadať o spätnú dotáciu jednorazovo až po dokončení celého projektu, ale aj po etapách – maximálne však raz za kalendárny štvrtrok. Prirodzene, do žiadosti sa nemôžu zahrnúť tie výdavky, ktoré boli uhradené z verejných peňazí.

Zástupcovia producentovských združení úpravy v nastavení programu vítajú. Prezident Slovenskej asociácie producentov v audiovizii (SAPA) Marian Urban hovorí: „*SAPA spoluiniciovala už prvotné rozhodnutie o vytvorení systému automatickej podpory audiovizuálneho priemyslu formou návratnosti časti vynaložených prostriedkov na území Slovenska a súčasne niekoľko rokov iniciovala zmenu týkajúcu sa zníženia finančných limitov. Aktuálnu novelu považujeme nielen za zásadný prínos pre spolupfinancovanie výroby audiovizuálnych diel na Slovensku, ale predovšetkým za šancu pre slovenské producentské subjekty získať ďalšie prostriedky na výrobu umelecky náročných a neľahko financovateľných audiovizuálnych diel. Táto systémová zmena nielenže predpokladá investície zahraničných produkcií na Slovensku, ale aj podmieni vznik ďalších úspešných slovenských filmov, oceňovaných na prestížnych festivaloch, ako aj užitočných audiovizuálnych produkcií, ktoré v tomto roku hojne navštevujú v kinách slovenskí diváci. Posledným, ale nesmierne efektívnym prínosom je to, že zmenené podmienky môžu priniesť aj rozvoj investícií do technickej a technologickkej infraštruktúry, ako aj zamestnanosti profesionálov, ktorí sa zaoberajú týmto druhom aktivít.*“

Zmeny vníma pozitívne aj Asociácia nezávislých producentov (ANP), ktorá kritizovala pôvodné nastavenie programu s tým, že nebol využiteľný ani pre väčšinu európskych projektov. „*Skutočnosť, že slovenský producent môže v prípade preinvestovania 150 000 eur, ktoré získal na film z iných ako verejných zdrojov (t. j. mimo prostriedkov z AVF a RTVS – čiže najmä zo zahraničných zdrojov), získať späť 20 percent, znamená, že sa stáva rovnocenným koprodukčným partnerom a získava na Slovensku akýsi tretí zdroj možného verejného financovania. Keď doteraz koproducenti stavali finančný plán na film, prihliadali i na to, v ktorej krajine môžu získať späť prostriedky z preinvestovaných zdrojov. A keďže slovenskí producenti na tento zdroj nedosiahli,*

realizácia sa presúvala do krajín, kde bol tento zdroj prístupný,“ vysvetľuje prezidentka ANP Zuzana Mistríková a pokračuje: „*V Česku je poskytovanie služieb zahraničným produkciám jedna zo základných činností producentov. Prostredie tak dostáva možnosť rozvoja filmových profesií a investície do infraštruktúry. V minulosti hľadali českí producenti na Slovensku partnerov na realizáciu častí veľkých zahraničných projektov, pretože kapacita bola naplnená. Ale napokon sa obrátili na ďalšie krajiny, lebo u nás nevedeli garantovať potrebné finančné podmienky. Teraz už budú slovenskí producenti schopní mať spoločné projekty s českými partnermi i poskytovať služby priamo zahraničným produkciám. Domnievam sa, že novonastavený systém môže mať pozitívny dosah i na tvorbu televízií – vrátane súkromných.*“

Svoje stanovisko prezentovala aj Asociácia producentov animovaného filmu prostredníctvom Kataríny Kerekesovej: „*Ohlásené zmeny vo vyhláske o filmovom projekte vnímam pozitívne. Dôležitou zmenou je predovšetkým zníženie limitu povinných prefinancovaných neverejných výdavkov na filmový projekt. Hoci v súčasnosti stále nie je veľa takých projektov, ktoré hranicu 150 000 eur na Slovensku dosiahnu, verím, že ich bude stále viac aj v oblasti animovanej tvorby. Na druhej strane toto zníženie možno vyvolať masívnejší záujem o koprodukcii na Slovensku a ukáže sa, že je možné hranicu ešte znížiť a tým zatriktívniť aj pre nízkorozpočtové filmy alebo seriály.*“

Zuzana Mistríková poznamenáva, že na efektívnejšiu spoluprácu so zahraničím treba rozvinúť aj zázemie mimo finančných stimulov. Naráža tým na plánovaný vznik Národnej filmovej agentúry, ktorá by mala pôsobiť ako samostatná organizačná zložka Audiovizuálneho fondu a fungovať na spôsob zahraničných „film commissions“. „*Bude to akýsi vstupný sprievodca pre zahraničných záujemcov o koprodukcii alebo využitie filmových služieb na Slovensku. Poskytne im napríklad cenníky služieb, databázu lokácií, sprostredkovanie užitočných kontaktov a podobne,*“ hovorí Martin Šmatlák. Tvrdí zároveň, že počas druhého polroka 2017 by sa mala vyriešiť otázka financovania agentúry, ktorá by mala byť pripravená začať činnosť tak, aby ju mohli predstaviť na budúcoročnom festivale v Cannes. K tejto téme sa preto čoskoro vrátíme. ▲

Unavení bojom

► Martin Ciel (filmový teoretik)

V kinách je film *Dunkirk* Christophera Nolana. Názov odkazuje na francúzske mesto Dunkerque, pri ktorom sa odohrala vojenská operácia Dynamo. Trvala jedenásť dní a z pláží pri tomto meste bolo cez Lamanšský prieliv evakuovaných 338 000 prevažne britských, ale i francúzskych a belgických vojakov. Keby sa to nestalo, druhá svetová vojna by sa vyvíjala inak. Obranný perimeter bol dlhý šesťdesiat a hlboký desať kilometrov, do poslednej minúty ho bránili francúzske jednotky. A niektoré aj do posledného náboja.

Podobne rozsiahla a dramatická ústupová vojenská operácia sa dovtedy nikdy nezrealizovala a je jasné, že sa nezrealizuje ani nikdy v budúcnosti. Aj preto je hodne zmyšľovaná – dodnes sa špekuluje o zmysle povestného Hitlerovho *Haltebefehl*, ktorý zastavil tankový útok na Dunkerque, umožnil britskej Admirality získať čas a aktivovať tisíce rôznych plavidiel, ktoré evakuáciu umožnili. Pochopiteľne, o tejto zvláštnej operácii existuje veľa odborných referenčných zdrojov. Podľa môjho názoru je najfascinujúcejšia kniha historika Waltera Lorda *Dunkerský zázrak* (Mladá fronta 1987, Paseka 2004), vynikajúca komplexná štúdiá poskladaná zo spomienok účastníkov, z archívnych záznamov a z odtajnených materiálov Admirality a Wehrmachtu. Jej názov sa priamo odvoláva na dobový diskurz. V roku 1940 sa v tejto súvislosti naozaj hovorilo a písalo o „zázraku“. Ale operáciu Dynamo sa zaoberá aj niekoľko francúzskych a britských románov, z filmov napríklad *Dunkerque* (1958), slávne a na svoju dobu pomerne dlhé (134 minút) dielo režiséra Leslieho Normana, alebo dokonca jeden celý diel TV seriálu *Foylova vojna*.

A teraz tu máme *Dunkirk*. Vyrožím karty na stôl: Nolanove filmy sa mi nikdy nepáčili, dokonca ani *Following* a *Memento*, ktoré som kedysi videl na festivaloch, a tie nasledujúce už vôbec nie. Jasné, je to a vždy bol mimoriadne talentovaný autor, zručný režisér a technológ obrazovej estetiky, ale stále som mal pri ňom problém s akousi príbehovou neauten-

ticitou, prílišnou kalkuláciou s emóciami a vedomou manipuláciou divákom. No pri jeho najnovšom autorskom filme sa to šťastie zmenilo, možno preto, že téma Dunkerque mu vyslovene vyhovuje; koniec koncov, aj scenár si napísal sám. *Dunkirk* je film, ktorý Christopher Nolan zjavne nakrútiť musel a chcel. A to je dobre, pretože výsledok je naozaj dobrý.

Už na úrovni rozprávania Nolan brilantne čaruje s dramaturgiou. Celú operáciu delí na tri línie. Prvá sa odohráva na pláži, vidíme ju z pohľadu čakajúcich vojakov (zväčša z pohľadu príslušníkov pluku škótskej ľahkej pechoty Highlanders Regiment) a trvá týždeň. Dramatického času. Ale máme tu aj obraz námorníctva, ktoré odsun armády organizovalo, a jeho torpédoborcov, veľmi presný vzhladom na historické zdroje. Druhá línia trvá deň, zaoberá sa príbehom jednej z mnohých civilných lodičiek, ktoré vyrazili na pomoc cez more, prežili peklo na plážach a preplnené vojakmi Britského expedičného zboru sa vrátili domov. Tretia trvá hodinu, pretože stíhačom beží čas obrovskou rýchlosťou. Perute RAF hrali v tejto operácii dôležitú úlohu, veliteľstvo Pobrežného letectva nasadilo, čo sa dalo. Vzdušné súboje prebiehali väčšinou nad prielivom, mimo dohľadu zúfalej pechoty, a preto vtedy vznikla dlhotrvajúca nevráživosť medzi pozemnými silami a RAF: vojaci na plážach „svoje“ letectvo jednoducho nevideli a zdalo sa im, že ich nechalo napospas neustále nalietavajúcej Luftwaffe. Osud jednej z trojčlenných

letiek prenádherných spitfireov je vo filme minuciózne zdokumentovaný a v časovo uzlových bodoch sa preplietajú s dvoma už spomenutými paralelnými líniami. Takže viaceré postavy sa občas stretnú. A navyše, niektoré z podstatných situácií vidíme viackrát, z rôznych uhlov pohľadu rôznych postáv. Nolan má evidentne rád film *Rašomon* Akiru Kurosawu. Ved kto by nemal.

Celé je to urobené skoro až dokumentárne. Christopher Nolan stavil na realizmus, vyhol sa počítačovým trikom, a ak ich už musel použiť, tak mimoriadne nenápadne, bez toho, aby rušili realistickú plynulosť obrazu. Používa zväčša veľké záberové plány a vnútrozáberovú montáž, v kritických situáciách však ide bez rozpakov do detailu, všima si špinu, krv, pot a slzy. V obraze sa neustále niečo deje. Bez oddychu. Nie je tu žiaden tzv. hlavný hrdina. A nepriateľov vlastne ani nevidíme. V každej z troch spomenutých línii je nejaká postava, ktorá diváka sprevádza dejom a situáciu vidíme jej očami, ale to relativizujú časovo uzlové body, v ktorých dochádza k prieniku rôznych pohľadov. Nolan tak dosahuje mimoriadny efekt: vytvoril sériu obrazov navzájom súvisiacich situácií dejúcich sa v jednom časopriestore, v podstate „len“ brilantnú interpretačnú rekonštrukciu stavu jedného týždňa z roku 1940, preplneného mŕtvymi a živými chlapmi a vo-

jenskou technikou. Inovatívny a dnes vzhľadom na mainstream v podstate jedinečný, „konzervatívny“ a „nemoderný“ prístup. Takže naozajstny film. A hudba. Neobyčajná hudba by si zaslúžila samostatnú štúdiu, iste aj také vzniknú, ja si na to netrúfam.

Jediným problémom je, že si film občas pomôže typicky hollywoodskými montážnymi riešeniami. Niekoľko momentov, presnejšie tzv. záchran v poslednej chvíli, je nemiestnych, vybočuje z prísne realistického rámca. Áno, k takým momentom tam v roku 1940 skutočne došlo, ale Nolan ich párkrát vyzdvihuje a dramaturgizuje, čo trochu ruší v jeho výrazne oddramatizovanom, odpatetizovanom realizme, vyhybajúcom sa efektom. A ešte záver: po scéne s horiacim spitfireom (čo mala byť logicky záverečná scéna) je tam ešte zopár záberov akosi prilepených, redundantných, zbytočne vysvetľujúcich. Trochu to tam zaškripe. Nehľadiac na to, ide o pozoruhodné dielo. Samozrejme, nevyhodí zo sedla Coppolovu *Apokalypsu* ani *Umieranie za dlhého dňa* alebo *Ponorku*, ale iste sa stane jedným z zásadných a oprávnených citovaných vojnových filmov.

Dokonca si myslím, že ak by mala vzniknúť nová filmová verzia vylodenia v Normandii (a mala by, od dodnes neprekonaného filmu *Najdlhší deň* už uplynul naozaj dlhý čas), mal by ju nakrúcať Christopher Nolan. ▲

Dunkirk (Dunkirk, USA, 2017) _SCENÁR A RÉŽIA: Christopher Nolan _KAMERA: Hoyte van Hoytema _STRICH: Lee Smith _HUDBA: Hans Zimmer _HRAJÚ: Tom Hardy, Cillian Murphy, Aneurin Barnard, Harry Styles, Kenneth Branagh, Mark Rylance _MINUTÁŽ: 108 min. _HODNOTENIE: ●●●●

Posledná rodina ako podnetný prvý film

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Pri premýšľaní nad *Poslednou rodinou* sa mi v hlave vynorilo viacero tém, predovšetkým téma filmových návratov do obdobia socializmu, ktoré sú charakteristické pre celú oblasť bývalého východného bloku. Rovnako zaujímavou sa v prípade tohto filmu stáva otázka autorského prístupu k biografiami výrazných osobností – akým spôsobom stvárniť život maliara v socialistickom Poľsku? A zaujímavé je aj porovnanie filmu s tematicky príbuznými *Wajdovými Odrasmi*, ktoré mali premiéru v tom istom roku a v októbri sa dostanú aj do našich kín.

Snímka debutanta Jana P. Matuszyńského sa zameriava na život poľského surrealistického maliara Zdzisława Beksińského. Ten trávi väčšinu svojho života zavretý v malom varšavskom byte, obklopený iba svojou rodinou. Snímka sleduje jeho príbeh od roku 1977, keď sa život rodiny točí okolo syna – neurotického Tomka, ktorý sa práve odsťahoval do protitlahlého paneláka. Neustály boj s vnútornými démonmi mu znemožňuje normálne žiť, preto sa ponára do sveta hudby a filmu. Život Zdzisława a jeho manželky Zofie medzitým turbulentne plynú ďalej.

Prakticky celý film sa odohráva na pôde dvoch bytov. Tvorcovia tak zo svojho zorného poľa absolútne vytesňujú okolitú spoločnosť. Už tu treba upozorniť na výrazný rozdiel oproti *Odrasom*, v ktorých je primárnou témou práve konfrontácia výraznej osobnosti a „veľkých dejín“, teda spoločnosti. Pri všetkej úcte k *Wajdovi* a jeho filmu, v jeho prípade ide už o ixtú takúto konfrontáciu. Samozrejme, vyplýva to aj zo samotného života reálnych predobrazov oboch filmových postáv. Matuszyńskému však tento fakt zahral do karát výborne. Hlavný hrdina

tu na rozdiel od väčšiny iných biografických filmov o maliaroch nebojuje so spoločnosťou ani sa nič nesnaží dokázať umeleckému svetu – v tom čase je už etablovaným autorom. Konfliktne situácie prebiehajú „len“ v súkromí, predovšetkým medzi ním a jeho synom. Zofia tu predstavuje tragickú figúru, ktorá sa ocitla medzi dvoma mlynkými kameňmi – voyeuristickým psychotikom a agresívnym neurotikom. Niekedy to pôsobí úsmevne, no oveľa častejšie desivo. Takýto prístup k žánru je ak nie ojedinelý, tak rozhodne aspoň zaujímavý.

Socializmus sa tu explicitne nachádza len vo forme architektúry bytových priestorov. Chodby sú stiesnené a byty očividne nepostačujú potrebám päťčlennej rodiny. Tvorcovia to ešte umocňujú spôsobom snímania. Vyhýbajú sa rozzáberovaniu priestoru, ktoré by bytu mohlo dodať domnelú hĺbku, pracujú skôr s dlhými neprerušovanými zábermi, snímanými v polocelkoch alebo celkoch. Vo filme sa na pár chvíľ objaví aj obrazy samotných panelákov, ale tie – ešte novšie či nedostavané – zatiaľ nepôbia až tak depresívne. Snímka teda nepracuje

so osvedčenými vizuálnymi klíšé súčasných artových filmov, ktoré pomocou jednotvárneho vzhľadu zástavby umocňujú pocit dusivej éry neslobody. Naopak, Matuszyński pomocou absolútnej klaustrofóbie bytov a vymazania verejného života z deja ukazuje socializmus z pohľadu jednotlivca, ktorý sa radšej uzavrie v súkromí, akokoľvek dusivom, a nerieši veci verejné. Všadeprítomná politizácia banálnych maličkostí by ho totiž gniavila – o to viac, že je umelec. V súvislosti s tým sa človek začína pýtať, čo zapríčinilo správanie oboch hlavných postáv. Je Tomkov neurotizmus a otcov psychotizmus reakciou na túto životnú klaustrofóbiu? Pravdepodobne nie celkom, ale rozhodne to ich stavy umocňuje.

Matuszyński skrátka vytvoril „obraz“, ktorý v porovnaní s Beksińského dystopickým symbolizmom pôsobí ako dystopický realizmus. Smutné obdobie dejín pred rokom 1989 a po ňom tu nie je zobrazené prostredníctvom udalostí a priameho pomenovania, ale cez spôsob života a pocit jednotlivcov. Stáva

sa tak zástupným symbolom – značne nadneseným – pre pocity ktoréhokolvek jednotlivca počas 70. a 80. rokov (bez ohľadu na vývoj v porevolučnom období). Beksińského desivé obrazové vízie tak prepožičiavajú filmu svoju atmosféru a nepriamo s ním komunikujú, hoci sa väčšinou objavujú iba v druhom pláne. Aj tu môžeme vidieť značný rozdiel oproti *Odrasom*, ktoré nám dávajú umelcové tézy a obrazy priamo, no bez toho, aby zasahovali do výslednej podoby filmu.

Práve toto robí z Matuszyńského filmu zaujímavý debut. Režisér tu nezobrazuje krízu spoločnosti, ako to robí napríklad Andrzej Wajda alebo rumunská nová vlna, ale rozleptané, dystopické medziľudské vzťahy. Snímka tak čiastočne nasleduje nielen Beksińského tvorbu, ale aj trend započatý Michaelom Hanekom, čo dosvedčuje záverečná sekvenca *Poslednej rodiny*, ktorá naberá hororové kontúry. ▲

Posledná rodina (Ostatnia rodzina, Poľsko, 2016) _RÉŽIA: Jan P. Matuszyński **_SCENÁR:** Robert Bolesto **_KAMERA:** Kasper Fertacz **_STRIH:** Przemysław Chruścielewski **_HRAJÚ:** Andrzej Seweryn, Dawid Ogrodnik, Aleksandra Konieczna **_MINUTÁŽ:** 124 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●

U Svěrákovcov vítází detstvo nad vojnou

► Erik Binder (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Honzá Svěrák nabíja svojou netrpezlivo očakávanou novinkou *Po strništi bos* plný zásobník odporcom obávaného „laskavého českého humoru“.

Spomienky Jana Svěráka na nakrúcanie *Obecnej školy* patrili počas Letnej filmovej školy v Uherskom Hradišti k vrcholom sprievodných akcií. Dvadsaťštyriročné debutantské ucho vtedy cítilo veľkú oporu v scenári svojho otca Zdeňka a spoliehalo sa na profesionalitu hercov. Zhodou priaznivých okolností vzniklo nesmrteľné dielo porevolučnej československej kinematografie. Ohlásenie pokračovania filmu, respektíve jeho prequelu, tak od začiatku vyvolávalo veľké očakávania a v Hradišti sa pri premiére v kine Hvězda nachádzalo podstatne viac divákov, ako povoľuje kapacita sály. Snímka *Po strništi bos* bude však spôsobovať v publiku po celom Česku aj Slovensku rôznorodé, možno až vyhrotené reakcie. Je to totiž klasické autorské dielo s rozpoznateľným rukopisom. Komu tento štýl neseď, ten sa v osudoch malého chlapca Edu Součka nenájde, podobne ako sa nenašiel vo viacerých „svěrákovských postavkách“, takých milovaných českým národom.

Film *Po strništi bos* časovo predchádza *Obecnú školu*. Ocitáme sa v dobe vojnového protektorátu. Sledujeme osudy žiaka základnej školy Edu Součka a jeho harmonicky žijúcej rodiny. V susedstve však žije aj jeho opustený strýko s tajuplnou minulosťou, pre ktorú sa k nemu rodina nepriznáva. Eda, prista-

hovelec z Prahy, sa v novom prostredí „sbratříčkuje“ s niekoľkými spolužiakmi a založia spolok v štýle Rýchlych šířov. Čaká ich množstvo dobrodružstiev a aj doma bude občas veselo. Menšia zábava je však pri udalostiach „vonkajších“ – politická situácia zasahuje aj do životov hlavných a vedľajších postáv. Lhký náčrt toho, o čo pôjde, dáva tušiť, že film *Po strništi bos* je charakteristickejšie epizodickým rozprávaním než výrazným dejovým oblúkom.

Je to v podstate detský film, respektíve je vyzrávaný detským hrdinom v podaní roztomilého Aloisa Greca a Svěrák môže týmto prístupom šikovne ospravedlniť sentimentálny, laskavý, humorom oplývajúci a sem-tam aj naivný tón svojej novinky. Na prvý pohľad to nekorešponduje s dobou príbehu – nie sme svedkami bombardovania, zatýkania, hladu alebo utrpenia obyvateľov malomesta. Film ponúka obraz, akým vidí svet okolo malý Eda. Prečo však Svěrák opäť ponúka divákovi presne to, čo očakáva a čo chce od neho vidieť?

Odpoveďou recenzenta nebude úvaha nad komerčným kalkulovaním tvorcov, pretože podľa neho vychádza dramaturgia diela predovšetkým z autovej náture a v neposlednom rade aj z atmosféry a humoru *Obecnej školy*. Film *Po strništi bos* z tohto

smeru rozhodne nevybočuje, a preto môžu byť k nemu kritickejší aj skalní fanúšikovia režiséra a vyčítať mu absenciu momentu prekvapenia. Autor sa v množstve sekvencií snaží o vtipné vypointovanie nastolenej situácie a väčšina obecenstva sa na nich bude nepochybne skvele baviť. Akoby Svěrákovcom pri písaní scenára stále napadali vtipné hlášky, ktorých sa vo výslednom diele nechceli vzdať. A treba zdôrazniť, že obaja majú pre podobné situácie cit a ich zmysel pre humor musí nakoniec dominovať aj príbehu z vojnových čias. Ak by film *Po strništi bos* vyzeral napríklad ako Parkerov depresívny *Angelina popol*, divák by v tom pocítil faloš.

To všetko súvisí nielen s ľúbivou atmosférou diela, ale aj s postavami a hereckými výkonmi. Všetky postavy v Edovom okolí sú jednorozmerné typy; sú také, aké ich vidí chlapec. Tereza Vofříšková je „milujúca maminka“, Ondřej Vetchý „roztomilý tatínek“ a Jan Tříska rázny a tvrdohlavý, ale „hodný dediček“. A Zdeněk Svěrák mierne parafrázuje Igora Hnízda z *Obecnej školy* (mimochodom, hral ho práve Tříska). Berte alebo nechajte tak. Chytrým

ťahom bolo nakrútiť po dlhom čase radšej udalosti, ktoré dej *Obecnej školy* predchádzajú, a to z jedného pragmatického dôvodu: takto si sledovanie filmu *Po strništi bos* nevyžaduje od diváka nutnú znalosť snímky z roku 1990. Dej je dostatočne ukončený, v závere nevyvoláva dojem niečoho nevy povedaného.

Svěrák občas poteší vnímavé publikum šikovnými metaforami alebo prácou s čiernou a bielou farbou, občas sú zase jeho prirovnania zbytočne doslovné, ako napríklad v scéne zberu jabĺk a vyradenia zhnitého ovocia v prítomnosti strýka, čiernej ovce rodiny. Film ako celok však pôsobí veľmi sebavedome. Hoci sa pri súčasných českých snímkach často vyzdvihuje kvalitná výprava, film *Po strništi bos* je predsa len vyššia liga. Svěrákovci s financovaním zrejme problémy nemajú. A náklady sa nepochybne vrátia, pretože titul má dobré predpoklady na to, aby sa stal tento rok najnavštevovanejším domácim filmom v českých kinách. ▲

Po strništi bos (*Po strništi bos*, Česko/Dánsko/Slovensko, 2017) **RÉŽIA:** Jan Svěrák **SCENÁR:** Zdeněk Svěrák, J. Svěrák

KAMERA: Vladimír Smutný **STRIH:** Alois Fišárek **HUDBA:** Michal Novinský **HRAJÚ:** Jan Tříska, Oldřich Kaiser, Tereza Vofříšková, Ondřej Vetchý, Alois Grec, Petra Špalková **MINUTÁŽ:** 110 min. **HODNOTENIE:** ●●●●

Čiara života je nemenná

► Lea Krišková (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Slovenskí filmári zostávajú naďalej verní tematickému realizmu, pokračujú v sociálnej kritike a v zobrazovaní mnohorakej nefunkčnosti krajiny. Reflexia je však namieste, súčasný spoločensko-politický stav ponúka množstvo podnetov a žurnalisti napokon nie sú na túto úlohu jediní povolani. Umenie má schopnosť prehľbovať poznanie skutočnosti. Film *Čiara* odvážne vytiahol známu tému pašeráckych aktivít na slovensko-ukrajinskej hranici, čím sa dostal do riskantnej pozície nielen z hľadiska autenticity, ale i myšlienky, ktorú chce adresovať citlivým slovenským divákom.

Hlavnou postavou *Čiary* je Adam Krajňák. Vodca pašerákov cigariet s rodinným cítením je antihrdina, s ktorým diváci napriek jeho nelegálnemu životu sympatizujú, veď predsa miluje svoju rodinu, je (miestami až brutálne) spravodlivý a obľúbený šéf, zásadne odmietajúci paktovanie s drogami. Sympatiám nahráva aj obsadenie postavy populárnym Tomášom Mašťalom, ktorý (až príliš) spĺňa súčasné atribúty fyzickej krásy tzv. drevorubača. Príťažlivosť zločinca však nemá slúžiť príbehovému žánru, skôr zvolenému zhovievavému pohľadu na kriminálne aktivity. Časom zisťujeme, že aj Adam je, ako to už vo svete zločinu býva, len trochu väčšou rybou v rybníku. Jeho vylovenie je čoraz istejšie, závisí to od poslušnosti voči vyššie postavenému Krullovi.

Druhou líniou príbehu sú rodinné vzťahy, podmienené práve biznisom hlavy rodiny. Jej jednotliví členovia neslúžia len na dotváranie Adamovho

sveta, ale priamo nadväzujú na hlavnú tému filmu či dokonca ovplyvňujú jeho žánrovú klasifikáciu. Najdôležitejší z nich sú Adamova matka, jeho manželka a najstaršia dcéra. Pri ich opise sa ponúka analógia s gangsterkou, čo je *Čiare* bližší žánr než často skloňovaný triler. Hrdinova mama Anna mala sprvu ťažký život bitej manželky, no vďaka vnútornej sile a odhodlaniu sa postavila na nohy, zbavila tých neželaných a založila pašerácku živnosť, ktorú neskôr prevzal jej jediný potomok. Zdanlivé submisívne postavenie krehkej starej mamy s paličkou rýchlo prekryjú jej rázne vyjadrenia a rozkazy. Zakladateľka rodinného podniku sa s esami v rukáve drží v úzadí. Naopak, Adamova manželka Saša je plná citu a radšej by biznis zanechala, než ho ďalej podporovala. Predstavuje atraktívnu a vášnivú osudovú ženu, súčasne ochrankyňu rodiny. Jej odchod je preto nevyhnutný. Najstaršia dcéra Lucia slúži ako prostriedok na vyjadrenie zá-

kladnej črty ústredného hrdinu – jeho lásky k rodine. Lucia prináša do príbehu snúbenca Ivora, ktorého zasväcujú do tajov pašeráckeho sveta.

S množstvom postáv prichádzajú scény často spájané s filmovým zobrazením gangov či mafiánov. Aj tí „naši“ sa stretávajú so žánrovo ustálenými typmi ľudí a situácií – patrí sem zaškolenie nového člena rodiny do nelegálnych praktík, trestanie zrady v kruhu pašeráckych kolegov aj priam poetické rozhovory Adama s najvyššími predstaviteľmi podsvetia, založené na dôvtipe či analógiách, alebo paralelná montáž osláv a blížiacaj sa tragédie. Gangsterka predstavuje príbehy z pohľadu tých „zlých“ v boji s tými „horšími“ a *Čiara* rozdeľuje tieto skupiny podľa charakteru pašovaného tovaru a jeho dôsledkov pre spoločnosť. Adam odmieta prevážať drogy, zatiaľ čo nelegálny obchod s cigaretami a utečencami nespochybňuje napriek otázke finančného výnosu i blahobytu jeho rodi-

ny. Vysoký výnos býva spojený s vysokým rizikom a nepríjemnými následkami, ako je odňatie slobohy, v horšom prípade strata života. Okrem toho Adam denne riskuje aj šťastie rodiny, a to bez patričného zisku. Ponúka sa tak jednoduchá otázka: „Prečo?“ Na rozdiel od motivácie jeho pravej ruky Jonu je Adamova motivácia pokračovať v riskovaní nepatrná, necítíme snahu a zároveň nemohúcnosť porátať sa s problémom. Absentuje tu boj s fatalizmom, až nadobúdame dojem, že hrdina sa môže s bezútešnou situáciou kedykoľvek rozlúčiť. Nedostatok odpovedí a Adamovho úsilia bojovať so situáciou vysáva z filmu napätie, a to až do momentu zrady. Po ňom sa už všetky možné východy zablokujú. Podobne ako po náraze Titanicu do ľadovca – niektorým sa zo spodnej paluby ešte podarilo dostať, no iní zostali stáť v strede miestnosti a bezmocne sledovali uzatváranie všetkých východov. Tak ako Adam.

Antihrdinovia majú schopnosť pôsobiť záhadne, snažíme sa odhaliť príčinu ich správania aj svojej náklonnosti k nim, veď často sú to postavy so zásadnými poruchami charakteru. Film by mal preto umožniť viac než len plytký pohľad do ich psychológie, odhaliť tvár pod maskou či už prostredníctvom monológu, subjektívneho pohľadu, reakcií v hraničnej situácii, alebo inak. Adama tvorcovia zobrazujú ako muža činu, ktorý sprvu pôsobí doma i v práci ako veľký šéf, no v konečnom dôsledku nemá čo ponúknuť svojej rodine ani divákovi. Tam, kde predchádzajúci Bebjakov film *Čistič* vynikol, *Čiara* zlyháva.

Vráťme sa preto radšej k podnetnejšej žánrovej klasifikácii filmu. Nemenej podstatnou súčasťou gangsterky býva skorumpovaná polícia a kritika systému, čo v našom prípade takisto nahráva snahu tvorcov o zachovanie realizmu v tematickej rovine. Atmosféra očakávaného napätia, strachu či náhlých zvrátov sa pritom prelína s odľahčujúcimi vtipnými momentmi, ktoré vyplývajú najmä z obmedzenej slovnej zásoby a úrovne vzdelania pašerákov – tí niekedy pôsobia až ako karikatúry. Tenká hranica humoru umožnila výskyt aj toho lacného, prvoplánového. V danej téme však dobre funguje satira, preto vyznievajú ďalšie pokusy o rozosmiatie publika nadbytočne. Akousi formou zosmiešnenia či paródie filmov o mafiánoch sú porady Adama a jeho bandy, ktoré sa začínajú až po tom, ako si všetci zapália cigaretu. Môže ísť o rituál, o analógiu s podobne nebezpečnými postavami v iných filmoch alebo o to, že pašeráci fajčia jednoducho preto, lebo majú cigarety stále poruke. A keď hovoruje nákladiak s kartónmi cigariet, vidíme fajčiť

takmer celú obec vrátane tých najmenších. S figurkami zo sociálne najslabších skupín sa v *Čiare* stretávame častejšie, pomáhajú dotvoriť obraz zaspáťého kúta Slovenska, charakteristického ľahostajnosťou k nedostatku poctivých pracovných príležitostí. Kritický pohľad podaný v Bebjakovom filme nevyvoláva pocit riešiteľnosti problémov, skôr len ilustruje bežnosť stavu.

Čiara teda obsahuje postrehy o ekonomickej nestabilite krajiny a neduhoch porevolučného obdobia, no hoci je vplyv týchto atribútov na život rodiny v príbehu viditeľný, nemá prvoradý význam. Z formálnej stránky je pre *Čiaru* na rozdiel od viacerých tunajších sociálnych drám charakteristická dynamická kamera s atraktívnymi obrazovými kompozíciami, obohatená o nediegetickú hudbu s folklórnymi motívmi, dokresľujúcu atmosféru pohraničnej dediny. Skeptických slovenských divákov *Čiara* veľmi priťahuje, publikum poľahky naplňa kinosály. Otázne však je, do akej miery ich aj oslovuje. Obávam sa, že Adamove slabiny (odhliadnuc od jeho vzťahu k zákonom) podrážajú ambicióznemu projektu nohy a diery, ktorá sa otvára v základoch filmu, nezalepia ani informácie o vedľajších postavách, ani dejové zvraty, tragické odchody či umelecky motivované obrazy. Zreteľný nadbytok na viacerých úrovniach film iba zťažuje a vytriediť si to podstatné pre plnohodnotný zážitok je o to náročnejšie. *Čiara* tak necháva diváka za pomyselnu čiarou aj napriek lokálnej téme, relatívne nákladnej produkcii či obsadeniu populárnych hercov. ▲



Čiara (Čiara, Slovensko/Ukrajina, 2017) _RÉŽIA: Peter Bebjak _SCENÁR: Peter Balko _KAMERA: Martin Žižan _STRIH: Marek Kráľovský
_HUDBA: Slavo Solovic _HRAJÚ: Tomáš Mašťalir, Emilia Vášáryová, Zuzana Fialová, Andy Hryc, Eugen Libezňuk, Filip Kaňkovský, Milan Mikulčík
_MINUTÁŽ: 113 min. _HODNOTENIE: ●●●

▪ FOTO: Continental film

Všetko ľudské im bolo blízke

► Peter Ulman (filmový publicista)

Ako dlhodobý dramaturg, režisér a publicista má Rudolf Urc zhromažďovanie a kompozičné využitie materiálu v malíčku. V knihe **Neviditeľné dejiny dokumentaristov** využil svoje zážitky ako základný konštrukčný materiál na jedinečné profily výrazných spolupracovníkov rozmachu slovenského filmového dokumentu. Pamäť mu osedlávali z hojnosti tvorivých impulzov a skúseností a z prajnosti kolegiálnych a kamarátskych vzťahov.

Plasticite výslednej mozaiky nahráva odborná rôznorodosť prezentovaných osobností – v prostredí slovenského krátkého filmu socialistickej éry sa ocitneme v spoločnosti scenáristov a režisérov (Vlado Kubenko, Pavol Sýkora, Otakar Krivánek, Štefan Kamenický), kritika (Pavel Branko), hudobného skladateľa (Ilja Zeljenka), kameramana (Alexander Strelinger), historika (Jozef Jablonický) aj dramaturgičky (Marcela Plítková-Jurovská). Deväť hůževnatých z rokov vlády jednej strany a jej mocenských metamorfóz, po páde režimu zneistených náporom štruktúrnych, organizačných a technologických zmien. Charakteristiky a reminiscencie oživujú autentické svedectvá, umiernené tónované privátnymi odtieňmi. Nanajvýš úctivé spomínanie zaznamená aj pochybenia, v zložitom kontexte ich však nemieni súdiť.

Celou knihou sa zároveň vinie samostatne nevytýčený desiaty portrét – autoprojekcia spomínajúceho Rudolfa Urca, ktorá je akoby skladačkovo obsiahnutá v súbore všetkých deviatich profilových kapitol. Je v nich totiž ako svedok, spolupracovník alebo člen komunikačnej interakcie transparentne prítomný, do prezentácie života a práce svojich druhov vkladá to najsubjektívnejšie a pritom dokumentačne najcennejšie – reflexiu vlastného zmyšľania a konania aj interpersonálnych vzťahov. Silu ilustratívneho dokladu preukazujú v poznámkach citované dokumenty – recenzie (napríklad od niekdajšieho českého špecialistu na slovenský krátky film Anto-



Rudolf Urc: Neviditeľné dejiny dokumentaristov

(Slovenský filmový ústav, 2017, 248 strán)

nína Navrátila), referáty, korešpondencia. Kedže u väčšiny portrétovaných sa autor zmieňuje o ich zmysle pre humor, v niekoľkých priblížených replikách alebo zážitkoch narazíme aj na jeho stopy.

Urc si ctí „vznešené poslanie dokumentaristu“, ktoré tvorca nasleduje svojím svedomím. Zvláštne peripetie prinášala filmárom vôľa zmocniť sa výziev pri sociálnych alebo historických témach, ktoré oni sami vnímali ako horúce, no kontrolné orgány ako háklivé, až nebezpečné. Za viacerými krátkymi filmovými dokumentmi je množstvo prípravnej a realizačnej práce, osobného zaujatia, zanietenia, guráže a verry.

Kniha približuje aj korigovanú, no v systéme direktív a reštrikcií rezistentnú vieru tvorcov v spoločenský ideál, ľudský potenciál a vlastný čistý štít, ale aj „vyúťčovania“ od štátostrany v podobe profesionálnych degradácií. Pripomenie i mimopolitické dobové intencie, najmä existenciu nezasiahnutú digitalizačným rozmachom a jeho nástrahami. Hlavne je však chválou vzostupu domácej dokumentárnej tvorby v šesťdesiatych rokoch. A silne zvyšuje chuť dočkať sa jej opätovného odkrytia, či už v kinách, na DVD, na internete, alebo v televíznom vysielaní. Urcov edične záslužný trvalý odkaz našiel nateraz vizuálnu podporu aspoň v zhruba 150 vhodne vybraných sprievodných fotografiách. ▲



Marente Bloemheugel, Jaap Guldemond, Mark-Paul Meyer: Jean Desmet's Dream Factory. The Adventurous Years of Film (1907–1916)

(EYE Filmmuseum, Amsterdam 2014, Universitätsverlag Konstanz, Konstanz 1994, 161 strán)

Katalóg, ktorý vyšiel pri príležitosti výstavy v holandskom filmovom múzeu EYE Filmmuseum, prináša pohľad na obdobie, ktorému sa vo filmovej histórii často nevenuje dostatočná pozornosť, je však veľmi zaujímavé nielen z hľadiska technologického a umeleckého vývoja, ale aj z hľadiska zmien v postavení filmu a s tým súvisiacich premien distribučných stratégií. Jedným z významných distribútorov bol aj Jean Desmet, ktorý po sebe zanechal archív obsahujúci 933 filmov z rokov 1907 až 1916. Príklady z tohto archívu využili autori knihy a zároveň kurátori filmového múzea ako základ jednotlivých štúdií, venovaných rôznym aspektom kinematografie tejto hľadajskej éry, ktorá bola zároveň zlatým vekom experimentu.



Tom Gunning, Joshua Yumibe, Giovanna Fossati, Jonathon Rosen: Fantasia of Color in Early Cinema

(EYE Filmmuseum, Amsterdam University Press, Amsterdam 2015, 287 strán)

Holandské EYE Filmmuseum vydalo aj ďalšiu publikáciu venovanú ranému obdobiu kinematografie a predovšetkým významnej úlohe, akú v ňom zohrávala farba, často v rozpore s našimi predstavami a najmä s podobou, v akej sa k nám dostávajú archívne filmy z tohto obdobia dnes. Kniha stojí hlavne na veľkom množstve kvalitných reprodukcí, ktoré čitateľovi priblížia kreativitu a fantáziu autorov prvých farebných filmov. Ich doplnkom sú štyri štúdie, v ktorých sa analyzujú rôzne podoby práce s farbou v ére ranej kinematografie a opisujú technológie využívané v tomto období – od ručného kolorovania cez používanie rôznych šablón až po tónovanie a virážovanie. Štúdie sa zároveň sústreďujú na problémy, ktoré so sebou prináša reštaurovanie a archivácia týchto filmov.



Následky lásky / Tu to musí byť

(Film Europe Media Company/Magic Box)

Artovo orientovaná DVD edícia Festival 12 ani v druhom roku svojej existencie netrpí nedostatkom zaujímavých titulov. A už po tretí raz nájdu diváci v jednom obale až dva samostatné nosiče. Toto duo je prevažne oceňovaného režiséra Paola Sorrentina, ktorý svoje filmy koncipuje s precíznosťou hodinárskeho majstra. Ich časovo jednoznačná, mechanicky pôsobiacia štruktúra speje ku kontrapunktu s obsahovo výsostne autorskou a na prvý pohľad emocionálne asketickou výpoveďou. Prvý disk obsahuje Sorrentinov film *Následky lásky*. V netradičnej romanci križenej s mafiánskym krimipríbehom využíva režisér časovo nespojitú formu rozprávania. Výsledná mozaika potom tvorí štúdiu antihrdinu, ktorý sa snaží namiesto prežívania opätovne žiť. Druhý disk prináša v angličtine nakrútený film *Tu to musí byť*. Divácky ústretovejšia snímka líči takisto osud antihrdinu, lapeného v nudnej, ale komfortnej sieťi stereotypu, ktorý naruší smrť otca a tento osudový impulz vyústi až do jemne bizarného „roadmovie“. Jeho cieľom je najmä cesta samotná. Oba disky disponujú štandardnou výbavou bez bonusov. Popri originálnom znení a českých titulkoch je samozrejmosťou iba štúdia o oboch filmoch, tentoraz z pera Martina Šrajera.

► Monika Mikušová



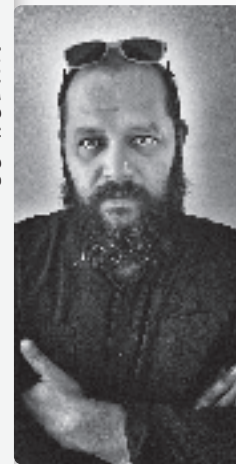
Súboj o poklad Yankee Zephyra

(Magic Box)

Názov dobrodružno-akčného filmu by mal byť atraktívny, priamočiary a úderný. V prípade austrálsko-novozélandskej snímky z roku 1981 bolo toto pravidlo do bodky naplnené. Yankee Zephyr je totiž lietadlo s nákladom zlata (okrem iného), ktoré sa koncom druhej svetovej vojny záhadne stratilo pri pobreží Nového Zélandu. Jeho náhodný návrat na scénu priláka pozornosť troch samozvaných hrdinov i skupinky nájomných žoldnierov tajomného pána Browna. Režisér David Hemmings pristupoval k výsostne komerčnej látke s absolútnym nadhľadom a so zmyslom pre ľahko ironickú paródiu žánru. Diváka uvádza do dejí fiktívnym dobovým kinožurnálom a celú „naháňačkovú“ líniu rozprávania odťahčuje komediálne ladenými eskapádami ústrednej trojice i svojrázneho oddielu zloduchov. Napriek pomerne skromnému rozpočtu však Hemmings nepodcenil ani akčné scény a v rámci možností naplno využil nádherné prírodné scenérie. Dobrodružnú klasiku predrevolučných kín sa distribútor rozhodol vydať na DVD po 36 rokoch od jej vzniku v tzv. rozšírenej verzii. Tá je oproti kinodistribučnému zostrihu dlhšia o približne 9 minút nových či inak usporiadaných záberov. Popri originálnom zvuku, českom dabingu a titulkoch nie je na disku žiadny bonus.

► Jaroslav Procházka

VÝBER



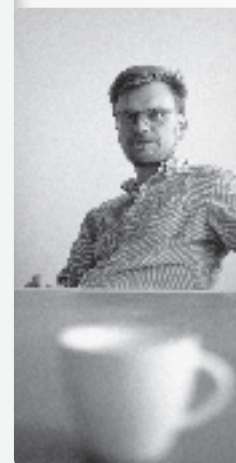
Braňo Mihálik

Práve som odovzdal interiéry k seriálu *Oteckovia* pre televíziu Markíza (text vznikol v polovici augusta – pozn. red.). Bola to náročná niekoľkomesačná stavba v ateliéroch. Momentálne kreslím návrhy k ďalšiemu TV projektu a popritom pripravujem natáčanie reklamných spotov. V septembri sa bude na Slovensku premiérovať celovečerný film *Out* slovenského režiséra Györgya Kristófa. Natáčanie bolo komplikované, lokácie sme mali na Slovensku, v Maďarsku, Estónsku a Lotyšsku. Bol to mix zábavy a adrenalínu a ja sa teším na slovenskú premiéru, lebo tá svetová v Cannes bola nezaobudnuteľná.



producent Tomáš Kaminský

Raz. Momentálne dokončuje talentovaný belgický režisér svoj druhý film *Záhradníctvo*, ktorý je na pomedzí dokumentu a narátičného filmu, vzniká v belgicko-slovenskej koprodukcii a jeho protagonistami sú slovenskí Rómovia žijúci na predmestí Bruselu. Dva. Roztočený dokument o výtvarníkovi – aktivistovi Petrovi Kalmusovi a jeho ukradnutých životoch režíruje Adam Hanuljak. Tri. S českým režisérom Jirkom Stejskalom pozorujeme život v slovenskej Prahe a po vývoji témy sa už rysuje tvár dokumentu. A teším sa aj na dokumenty Mareka Kuboša (*Môj posledný autoportrét*) a Jana Stračina (*Slovenský Seattle*), kde pomáham s dramaturgiou.



strihač Michal Kondrila

Všetky letné dni trávim vo svojej novej strižni, kde strihám s Lacom Kabošom film *Kapela* o rómskych muzikantoch, ktorí sa snažia prekonať samých seba a presadiť sa v našom svete. Paralelne dokončujem krátky tanečný film *Experiment* režisérky Jany Smokoňovej a kameramana Lukáša Terena a s Jakubom Kronerom začíname strihať hraný seriál *Zamilované*. S kolegami z Asociácie slovenských filmových strihačov organizujeme súťaž Cena ASFS a 15. 9. ocení porota na festivale Cinematik najlepších slovenských strihačov. Pomaly sa začne zimný semester a ja sa veľmi teším na študentov Katedry strihu FTF VŠMU.

TOP 10 SLOVENSKO (1. 1. – 30. 6. 2017)

1. Všetko alebo nič	336 819 divákov
2. Únos	277 058
3. Päťdesiat odtieňov temnoty	188 521
4. Baby šéf	185 437
5. Šmolkovia: Zabudnutá dedinka	132 113
6. Rýchlo a zbesilo 8	129 870
7. Cuky Luky film	113 551
8. Piráti Karibiku: Salazarova pomsta	96 588
9. Strážcovia Galaxie 2	90 009
10. Spievaj	87 764

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

Od 1. 1. do 30. 6. 2017 prišlo do slovenských kín 3 558 211 divákov, ktorí zaplatili vstupné 18 149 818 eur. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku to znamená nárast počtu divákov o 33,51 % a hrubých tržieb o 32,53 %. Medziročne stúpol aj počet predstavení o 4,2 % na 93 452 a priemerná návštevnosť na predstavenie z 29,7 na 38,07 diváka. Cez hranicu 100 000 divákov sa dostalo až sedem titulov! A medzi nimi sú tri slovenské. Domácim snímkam navyše patria po prvý raz v histórii Slovenska prvé dve priečky. Film *Všetko alebo nič* od premiéry 12. 1. videlo 336 819 divákov a *Únos* (premiéra 2. 3.) 277 058 divákov. Výsledky ďalších premiérových slovenských a koprodukčných filmov: *Cuky Luky film* (20. 4., 113 551 divákov), *Lichožrúti* (12. 1., 20 171), *Špina* (22. 6., 16 865), *Baba z ladu* (2. 3., 12 238), *Piata loď* (16. 3., 9 587), *Záhradníctvo: Rodinný priateľ* (1. 6., 6 593), *Cez kosti mŕtvych* (6. 4., 1 390), *Diera v hlave* (30. 3., 899), *Vlk z Kráľovských Vínograd* (20. 4., 547), *Sprisahanie šedej rasy* (23. 2., 377), *Opuštný vesmír* (28. 1., 352), *Obchádzka na ceste k dokonalej ilúzii* (7. 2., 143), *Profesionálna cudzinka* (27. 2., 113) a *Hotel Úsvit* (6. 3., 89). Na všetky domáce filmy – nielen premiéry – prišlo počas prvého polroka 861 358 divákov (na porovnanie: za celý rok 2016 ich bolo 377 094) a priemerná návštevnosť na domáci film bola až 59,84 diváka.

► miro

Vyšiel Kino-Ikon 1/2017

Aktuálny *Kino-Ikon* určuje niekoľko tematických blokov. Prvý z nich sa venuje problematike filmo-

vých adaptácií. Súbor tvoria texty prednesené na Seminári Evy Rosenbaumovej na rímskej Univerzite Sapienza v decembri 2016. Jednotlivé štúdie sa venujú okrem iného aj konkrétnym dielam – *Panne zázračnici* alebo *Prípady Barnabáš Kos*. Druhý blok sa zaoberá témou holokaustu a film a reflektuje ju predovšetkým v dielach súčasnej svetovej kinematografie (*Saulov syn*, *Raj*), ale aj v rámci dejín vybranej filmovej kultúry (talianský film). Podrobný, filozofujúci pohľad na tému ponúka úvodná štúdia Róberta Karula *Ukázať neviditeľné*. Posledný tematický blok inšpirovala diskusia k filmu Martina Kollara *5 October*, ktorá sa uskutočnila v januári v Kine Lumière. Rubriku Studium tvorí obsiahla štúdia Josefa Fulku, venovaná filmu Alaina Robba-Grilleta *Eden a potom...* z hľadiska jeho hudobného založenia. Článok Serialismus revisited sa venuje koncepcii filmu ako hudobnej skladby, resp. Robbovej-Grilletovej inšpirácii hudobnou seriálnou technikou, ako ju reprezentuje napr. schönbergovská dodekafónia. Súčasťou *Kino-Ikonu* je aj časopis poslucháčov audiovizuálnych štúdií VŠMU *Frame*. ► zs

Milión divákov na slovenské filmy

Počas leta sa slovenské publikum postaralo o nový rekord, keď 9. 8. prekonalá tohtoročná návštevnosť slovenských filmov v kinách hranicu milión divákov. Pomohla tomu aj letná premiéra filmu *Čiara* (r. P. Bebjak). A do historického rebríčka divácky najúspešnejších slovenských filmov v ére samostatnej republiky sa dostali až štyri tohtoročné premiérové tituly: okrem *Čiary* to bol *Cuky Luky film*, *Únos* a romantická komédia *Všetko alebo nič*. ► dan

Šanca pre mladých kritikov

Mladí filmoví kritici do 30 rokov sa môžu prihlásiť na dva pripravované medzinárodné workshopy. FIPRESCI Warsaw Critics Project sa uskutoční v rámci MFF Varšava (13. – 22. 10.) a uzávierka prihlášok je 15. 9. (viac na www.wff.pl). Druhý tréningový program Young Film Critics sa bude konať počas MFF Rotterdam (24. 1. – 4. 2.). Prihlášky sa dajú poslať od septembra do novembra (www.iffrr.com). ► dan

Viera vo filmové umenie

► Zuzana Sotáková

V obkolesení strmých kopcov a osviežujúcich tajchov sa v auguste stretli Strníšková, Chytilová a Ferbasová. Nemožné? Stalo sa to vďaka hre s ústrednou témou Letného filmového seminára 4 živly, ktorou bola Viera. Devätnásť ročník podujatia sa konal od 9. do 13. 8. v centre Banskej Štiavnice, ktoré sa zmenilo na svätostánok, kde sa prijímali filmy – od tých súčasných až po archívne.

Rozmanitý výklad témy priniesol do programu aj snímky, ktoré vieru reflektujú cez prizmu životných skúseností jednotlivcov alebo spoločnosti ako takej. Videli sme to napríklad vo filme Johna Cassavetes *Premiéra* (1977), kde sa Gena Rowlands predstavila ako známa divadelná herečka Myrtle Gordon. Jej obavy z vlastného starnutia začnú presakovať do života jej divadelnej postavy, až sa postupne stierajú hranice medzi realitou a predstieraným. Pred divákom začínajú splyvať všetky vrstvy rozprávania. Škoda len, že projekciu prerušili technické problémy.

A čo keď je hlavnou postavou filmu židovský chlapec so stereotypným a fádny životom, ktorý sa začne zmietať vo víre neželaných zmien a tie sú také náhle a šialené, že ich vníma len s akýmsi rezervovaným, nechápavým odstupom? Univerzitný profesor fyziky s pokrývkavajúcou charizmou a chýbajúcou rozhodnosťou Larry Gopnik je najvýraznejším židovským hrdinom bratov Coenovcov, ktorí vo filme *Seriózný muž* (2009) opäť balansujú na hranici medzi mainstreamom a nezávislou kinematografiou. Nakrútili netuctovú komédiu, ktorej humor dokáže imponovať rôznym diváckym vrstvám, o čom svedčilo aj nabitie kino Akademiik.

„Tému vyberáme s ohľadom na to, aby sme v jej rámci mohli premietnuť naozaj rôznorodé snímky. Program sme zostavili tak, aby v ňom dostala miesto aj viera v zmenu, v seba samého, viera v ideológiu alebo viera vo filmové umenie,“ hovorí PR manažér 4 živlov Peter Gašparík. No a program obsahoval aj filmy, ktoré k téme smerujú priamočiarejšie: napríklad humorný *Boží zásah* (2002) palestínskeho režiséra Eliu Suleimana, ktorý v repetitívnom zobrazovaní skečovitých situácií vykresľuje spory medzi dvomi krajinami, alebo český dokument slovenskej režisérky Zuzany Piussi *Český Alláh* (2016)

či snímku *Krížová cesta* (r. D. Brüggemann, 2014), ktorá je akousi obžalobou kresťanského fanatismu. Každý verí vo svoj vlastný vkus, no tento rok diváci azda najviac verili česko-slovenskému dokumentu Víta Klusáka *Svet podľa Daliborka*, ktorý mal na 4 živloch slovenskú predpremiéru. Jeho projekcia zaplnila banskoštiavnický amfiteáter a po nej sa v prítomnosti Klusáka, slovenského koproducenta filmu Petra Kerekesa a filozofa Fedora Blaščáka uskutočnila plodná diskusia nielen o tom, kde režisér vôbec natrafil na Dalibora, ale aj o výstavbe a tempe jeho dokumentu či o reakciách protagonistov na finálny strih.

Úspech mali aj Detské 4 živly, ktoré ponúkli okrem projekcií i workshop filmovej animácie s tvorcami série večerníčkov *Drobci*.

Súčasťou programu celého podujatia boli opäť archívne tituly zo Slovenského filmového ústavu. „So SFÚ spolupracujú 4 živly prakticky od svojich začiatkov. V posledných rokoch sa stalo tradíciou napríklad uvádzanie pásma krátkych archívnych filmov, ktoré pre nás zostavuje filmová teoretička Eva Filová. Tentoraz ho v súvislosti s témou nazvala *O dobe a viere*. A okrem neho sme v programe uviedli ďalší krátkometrážny titul z archívu SFÚ – Omšu Dušana Hanáka,“ približuje Gašparík a hovorí aj o tom, ako podľa „vyznania“ organizátorov vyzerá úspešný ročník 4 živlov. „Je taký, z ktorého odchádzajú účastníci spokojní a naplnení. Je to ročník, ktorý sa líši od toho predchádzajúceho a v ideálnom prípade dvíha pomyselnú latku kvality nahor. Taký, že keď sa aj niečo pokazí – to je tá viera v technológiu –, vieme to dať do poriadku. A v neposlednom rade je to ročník, ktorý motivuje zúčastníť sa na ďalšom.“ ▲



Slovenské filmy uspeli vo Varoch

► Miro Ulman

V dňoch 30. 6. až 8. 7. sa uskutočnil už 52. ročník MFF Karlove Vary. V troch súťažných sekciách i v programe pre filmových profesionálov sa darilo aj slovenským a koprodukčným filmom a projektom, ktoré si odniesli tri ocenenia vrátane toho hlavného.

Tohtoročný program najvýznamnejšieho filmového festivalu kategórie A v strednej a vo východnej Európe ponúkol 207 filmov, z toho 179 hraných (144 celovečerných a 35 krátkych) a 28 dokumentárnych. Z uvedeného počtu titulov malo 23 svetovú, 18 medzinárodnú, 13 európsku premiéru a 183 projekcií uviedli delegácie tvorcov.

Umelecký riaditeľ festivalu Karel Och vo svojom prívore napísal, že „škála ponúkaných filmových svetov je pestrá, len najnovšia česká produkcia sa pohybuje od dokumentárneho hororu cez stredoveké roadmovie až po internetový triler.“ Už roky je to tak. Filmové novinky dopĺňajú ocenené festivalové diela, experimenty striedajú polnočné filmy, MFF upozorňuje na talentovaných študentov a vracia sa ku klasikom svetovej kinematografie. V bohatom programe je pre každého niečo. Mimo chodom, tohto roku sa po štvrtý raz od roku 1992 predalo na festival viac než 140 000 vstupeniek (presne 140 067).

Prekvapivý víťaz z Česka

Takmer polovicu hlavnej súťaže tvorili debutové snímky. Možno preto bolo po prvý raz udelené i Zvláštne uznanie za najlepší debut, ktoré získala

americká romantická komédia o autistoch *Drobné si nechajte* (r. Rachel Israel, film získal aj Cenu medzinárodnej filmovej kritiky), a Zvláštne uznanie pre najlepšiu začínajúcu herečku patrí Voice Oltean z rumunského filmu *Breaking News* (r. Iulia Rugină). V rámci vcelku zaujímavej súťaže uspel so Zvláštnou cenou poroty film *Chlapi neplačú* (r. Alen Drljević), v ktorom sa veteráni vojny v bývalej Juhoslávii podrobujú terapii v horskom hoteli, a Peter Bebjak si odniesol Cenu za réžiu slovensko-ukrajinského filmu *Čiara*, ktorý zaujal za hraničných kritikov aj slovenských divákov. K favoritom na hlavnú cenu patrila *Arytmia* Borisa Chlebnikova, ale získala „len“ Cenu za mužský herecký výkon pre Alexandra Jacenka. A Jowita Budnik a Eliane Umuhire si odniesli Cenu za ženský herecký výkon ex aequo za úlohy vo filme *Vtáci spievajú v Kigali* (r. Joanna Kos-Krauze, Krzysztof Krauze) – jeho dej sa odohráva vo Rwande v čase genocídy roku 1994. Prekvapujúcim víťazom a držiteľom Krištáľového glóbusu za najlepší film sa však stal po dlhých pätnástich rokoch od Zelenkovho *Roku ďabla* domáci titul: Česko-slovenské stredoveké roadmovie Václava Kadrnka *Kříždáček*.

Profilová súťažná sekcia Na východ od Západu

sa v posledných rokoch sústreďuje na prvé a druhé filmy talentovaných tvorcov z krajín bývalého východného bloku (doplnených o Grécko a Turecko). Tentoraz sa v nej väčšina snímok venovala vzťahu rodičov a detí. Napríklad *Nina* Juraja Lehotského je pohľadom dvanásťročného dievčata na rozpadajúci sa vzťah jej rodičov. Česká *Absence blízkosti* je štúdiom vzťahov matky a dcéry, kosovský film *Nechcení* zobrazuje zase rodinnú krízu na pozadí balkánskej vojny a takto by sme mohli pokračovať. Zvláštnu cenu poroty si napokon odniesol gruzínsko-katarsko-írsko-holandsko-chorvátsky debut Mariam Khatchvani *Dede*, v ktorom hrdinka zväzda boj s rodovými tradíciami v prostredí drsných kaukazských hôr. Veľkú cenu Na východ od Západu získalo netradičné roadmovie debutujúceho ruského režiséra Alexandra Chanta *Ako Viška Cesnak viezol Lochu Vrtáka do starobinca*. A Cena FEDEORA, udeľovaná Federáciou kritikov z Európy a Stredomoria najlepšiemu filmu súťaže Na východ od Západu, patrí rumunskému debutu *Marița* (r. Cristi Iftime). V jeho názve je meno starého auta, ktorým sa tridsiatnik Costi s bratmi a rozvedenými rodičmi vydáva na cestu z Transylvánie do Moldavska. Počas nej sa zacelí niekoľko starých rán a cesta im dodá nový elán do života.

Slovensko malo dvoch zástupcov aj v súťaži dokumentárnych filmov. Pri slovensko-českej snímke *Richard Müller: Nespoznaný* figurovalo označenie „medzinárodná premiéra“, hoci bola pred festivalom uvedená v distribúcii oboch krajín. Štylizovaný portrét neonacistu *Svet podľa Daliborka* (Česko/Slovensko/Spojené kráľovstvo) v réžii Víta Klusáka sa do tunajších kín dostane 23. 11. Cenu za najlepší celovečerný dokument získala španielska snímka *Mnoho detí, opice a zámok* (r. Gustavo Salmerón) – pätnásť rokov nakuřácaná filmová kronika, bláznivá alegória súčasnej situácie v Španielsku s prvkami absurdného humoru. Zvláštnu cenu dokumentárnej poroty si odniesla *Lekcia francúzskej konverzácie* (r. Bernhard Braunstein).

Krištáľový glóbus – cenu za mimoriadny umelecký prínos svetovej kinematografii získali britský režisér Ken Loach a scenárista Paul Laverty, ktorí spolu vytvorili dvanásť celovečerných filmov vrátane vlnajšieho víťaza festivalu v Cannes *Ja, Daniel Blake*, a hudobný skladateľ James Newton Howard. Cenu prezidenta MFF Karlove Vary udelili Ume Thurman, Caseyemu Affleckovi a Jeremymu

Rennerovi, za prínos českej kinematografii patrí táto trofej režisérovi Václavovi Vorlíčkovi.

Ak bola v úvode reč o pestrosti programu, dôkazom je aj uvedenie reštaurovanej verzie oscarového *Obchodu na korze* či dokumentov o Andrzeji Wajdovi, Davidovi Lynchovi a Abbásovi Kiarostamím v sekcii Návraty k prameňom, ktorej súčasťou bola i pocta scenáristovi a režisérovi hraných a animovaných filmov Jiřimu Brdečkovi k stému výročiu jeho narodenia. Prevažne z klasických kópií sa predmetlo desať filmov jedného z najuznávanejších filmárov Kendžiho Mizoguchiho a v nesúťažných sekciách boli zaradené aktuálne filmy renomovaných tvorcov, ako sú napríklad Michael Haneke (*Happy End*), Claire Denis (*Vnútrorné slnko*) či Fatih Akin (*Odhikial*).

Ocenený projekt *Cenzorka*

Bohatý bol aj program pre filmových profesionálov. Z 1 248 producentov, nákupcov a predajcov filmov, distribútorov a festivalových dramaturgov bolo 547 zo zahraničia. Diskutovalo sa napríklad o špecifikách a podpore česko-slovenských koprodukcii, o inovatívnej distribúcii, podpore a viditeľnosti európskych audiovizuálnych diel, výhodách script doctoringu, prebehli aj štyri stretnutia KVIFF Talks, na ktorých sa hostia podelili o svoje tvorivé skúsenosti.

Po piaty raz sa v rámci podujatia Pitch & Feedback, ktoré usporadúvajú Czech Film Center, Slovenský filmový ústav a MFF Karlove Vary, prezentovali české a slovenské filmové projekty vo vývoji s potenciálom uspieť na medzinárodnom filmovom trhu. O slovenských projektoch predstavených nielen na Pitch & Feedback, ale aj na Works in Progress, Eurimages Lab Project a Docu Talents, sme písali v letnom dvojčísle *Film.sk*. Potešiteľné je, že po projekte *Koza*, ktorý v roku 2014 získal Cenu Works in Progress, sa to tento rok opäť podarilo slovenskému producentovi. V tomto prípade Petrovi Kerekesovi s projektom *Cenzorka*, ktorý by mal Kerekes aj režírovať. Protagonistkou filmu je žena, ktorá už dvanásť rokov číta osem hodín denne milostné listy odsúdencom vo väzení v Odese. Cena Works in Progress pozostáva z postprodukčných služieb UPP v hodnote 100 000 eur a finančnej odmeny 10 000 eur od Barrandov Studios.

Päťdesiaty tretí MFF Karlove Vary sa bude konať od 29. 6. do 7. 7. 2018. ◀

Programový švédsky stôl Letnej filmovej školy

► Lenka Slaninková

V Uherskom Hradišti sa od 28. 7. do 6. 8. konal 43. ročník Letnej filmovej školy. Jej program sa v rámci hlavného bloku s názvom Fokus zamerl na švédsku kinematografiu. Diváci si mohli pozrieť švédské nemé filmy so živým hudobným sprievodom, žánrový suterén, severskú krimi, koncepciu tamojšieho sociálneho štátu „folkhemmet“ a švédsku súčasnosť v kontexte migračnej krízy. Ústrednej téme bol venovaný aj vizuál podujatia v podobe švédskeho stola.

Hlavný dramaturg LFŠ Jan Jílek sa na margo prepojavacieho motívu švédskeho stola a festivalu vyjadril, že ide o „súbor malých delikates, z ktorého si dokáže vybrať každý a zároveň sa nikto nedokáže prejsť“. Vzhľadom na program podujatia je to veľmi presné. Z môjho pohľadu bola na tohtoročnej LFŠ najzaujímavejšia sekcia nemých filmov. Aj napriek tomu, že švédka sociálna dráma *Ingeborg Holmová* (r. Victor Sjöström) vznikla pred vyše sto rokmi, svojou témou sa vie dotknúť i dnešných divákov a v mnohom prekonáva aj súčasné slovenské sociálne drámy – postavy či inštitúcie nezobrazuje čierno-bielo, záverečná katarzia je mimoriadne silná, a pritom sa „netlačí na pílu“ pri zobrazovaní dobových problémov. *Čarodéjnictvo v priebehu vekov* (r. Benjamin Christensen) zaujalo najmä svojou témou, hororovou atmosférou a temným zobrazením stredoveku, no zároveň vtipom a pochopením pre ľudské nedostatky.

Ďalší z programových blokov, Inventúra, sa postaral o neopakovateľnú možnosť pozrieť si kompletnú retrospektívu tvorby Andreja Tarkovského. V rámci tejto sekcie som dobehla zameškané a pozrela si snímky *Nostalgia a Obeť*. Druhú z nich bola pozoruhodná svojou vizuálnou stránkou, mystikou a množstvom podnetov na úvahy o ľudstve. Do Inventúry bola zaradená aj sekcia venovaná sci-fi filmom, konkrétne kyberpanku a výletom do vesmíru. Kde inde ako na LFŠ je možnosť vidieť kultové tituly, ako bolo pôvodné anime *Ghost in the Shell (Kóřaku kidōai, r. Mamoru Ošii)* v športovej hale nabitej do posledného miesta alebo *Tetsuo* (r. Šinja Cukamoto), desivá, ale aj prekvapivo zábavná vízia o „prechode“ na vyšší evolučný stupeň. Posled-

nou sekciou v rámci Inventúry bol Britský heritage film, kde sa blysla skvelými úvodmi programová riaditeľka Iva Hejlíčková. Samotné filmy boli skôr oddychové, no vidieť hneď počas druhého dňa *Ohnivě vozy* (r. Hugh Hudson) znamenalo indoktrináciu známou hudobnou témou od Vangelisa.

Jedna vec, ktorú na LFŠ a na českom publiku obdivujem, je otvorenosť voči obskúrnym a experimentálnejším filmom. Niekde sem patrí aj tvorba Francúza Philippa Grandrieuxa, ktorého temné a násilné vízie spojené s originálnou štylizáciou patrili na festivale medzi to najzaujímavejšie (premietali sa jeho filmy *Temnota, Nový život, Jazero a Noci navzdory*). Spomedzi hostí ma ešte oslovil mimoriadne pozitívny, ľudský a pritom erudovaný prístup nemeckej režisérky Angely Schanelec, ktorá mala v programe snímky *Popoludnie, Miesta v mestách, Orly a Cesta snov*.

Tento rok vyšlo Letnej filmovej škole počasie najlepšie, ako mohlo. Pršalo iba v prvý a posledný deň festivalu, inak vládli horúčavy, takže som využila možnosti prostredia a oddychovala v Smetanových sadoch tak často, ako sa len dalo. Práve tu mal človek možnosť všimnúť si, aká fantastická komunita a uvoľnená atmosféra sa okolo LFŠ vytvorila. O to viac, že ponúka priestor pre všetky vekové kategórie, ktoré si nájdu to svoje aj v bohatom sprievodnom a odbornom programe podujatia. Pre mňa ostáva LFŠ Uherské Hradište najlepším (nielen) českým festivalom a už sa teším na jeho ďalší ročník (27. 7. – 5. 8. 2018), ktorý bude venovaný najmä Ingmarovi Bergmanovi. ▲

FILIP ŠUSTEK

V rubrike Okno do sveta predstavujeme slovenské osobnosti z oblasti audiovizie, ktoré pôsobia v zahraničí. Tentoraz prinášame vyjadrenia Filipa Šusteka, ktorý žije v Montreale a pôsobí ako tvorca vizuálnych efektov. Za sebou má napríklad filmy *Strážcovia galaxie, Teória všetkého, Exodus, Piráti Karibiku: Salazarova pomsta* alebo najnovšie *Blade Runner 2049*.

Nedávno to bolo presne päť rokov od môjho odchodu zo Slovenska. V zahraničí som chcel pracovať už dlhší čas a práve vtedy sa zhodou okolností stretla dobrá príležitosť s priaznivou životnou situáciou, tak som sa rozhodol využiť to.

Na získavaní kontaktov v zahraničí som pracoval už niekoľko rokov pred odchodom – či už to bola moja účasť na svetových profesionálnych konferenciách, festivaloch a workshopoch, alebo úplne prozaicky – prostredníctvom internetu. V dnešnej dobe nie je žiaden problém skontaktovať sa so správnymi ľuďmi, pokiaľ človek naozaj chce a je vytrvalý.

*Každý film, na ktorom som pracoval, bol zdrojom skúseností, každý mi otvoril dvere k niečomu novému. Nedôležité projekty neexistujú. Film, na ktorý som najviac hrdý, je môj posledný projekt *Blade Runner 2049*. Dokončil som ho len pred pár týždňami. Pracovať na filme, od ktorého sa toľko očakáva, je vždy výzva, tentoraz znásobená kultovým statusom prvého *Blade Runnera*. Nemôžem zachádzať priveľmi do detailov, ale na výsledok snahy celého tímu, ktorý som viedol, som nesmierne hrdý. Podarilo sa nám o kúsok posunúť technické aj umelecké hranice nášho odboru. Denis Villeneuve je skvelý spolupracovník s jasnou víziou a otvoreným prístupom k výrobe. Sám je nesmierne talentovaný a navyše vie, ako sa obklopiť najlepším možným tvorivým tímom a čerpať z jeho kvalít.*

Vo všeobecnosti je tunajšia pracovná kultúra rýchlejšia a dynamickejšia ako tá slovenská. Konkurencia je obrovská tak medzi firmami, ako aj medzi jednotlivcami. Každý pracuje nonstop na sto percent, či už je to úplný začiatok, ktorý práve vyšiel zo školy, alebo skúsený tvorca, ktorý má na stole Oscara. Dnes, keď sú v porovnaní s minulosťou nároky na postprodukcii exponenciálne vyššie a postprodučný čas sa scvrkol na polovicu alebo aj menej, ani iná možnosť nie je. Nájdenie zdravej rovnováhy medzi pracovným a osobným životom je veľmi ťažké a jej udržiavanie ešte ťažšie. No dá sa to!

Žiaľ, informáciu, na akom projekte pracujem teraz, nemôžem zverejniť. Môžem len povedať, že bude v kinách koncom roku 2018 a je to veľká kreatívna výzva.

Súčasnú slovenskú scénu sledujem len z diaľky. Mám základný prehľad o tom, aké filmy vznikajú, a som veľmi rád, že diváci na ne chodia. Žiaden slovenský film som však už dlhší čas nevidel. A v pracovnom kontakte so slovenským prostredím neostávam z viacerých dôvodov. Jednak som fyzicky relatívne ďaleko a Slovensko navštevujem veľmi sporadicky, zhruba raz za dva roky. Ak by však ani toto nebolo prekážkou, v slovenských filmoch sa zatiaľ vizuálne efekty nevyužívajú v takej miere, aby na nich bola pre mňa práca. Som však presvedčený, že to sa raz zmení. ▲

► spracovali: Kristína Aschenbrennerová, Daniel Bernát

Vykročenie zo sivej zóny

► Daniel Bernát

Režisér Ivan Ostrochovský začal v júni nakrúcať hraný film *Posol*. Napriek tomu, že príbeh sa odohráva na jeseň a v zime. Podstatnejšie je, že je situovaný do roku 1980 a do prostredia rímskokatolíckej bohosloveckej fakulty, kde dochádza k paktovaniu s režimom. Na nakrúcanie sme sa išli pozrieť v júli do Tomášikova neďaleko Dunajskej Stredy.

Štáb sme našli v miestnom kaštieli, spustnutom tak akurát na to, aby bol ešte obývateľný a zároveň mimoriadne fotogenický. Vyšúchané drevené podlahy v miestnostiach, opadané omietky, lampy z čias hlbokého socializmu... Filmári sa ani nemuseli veľmi namáhať, aby interiér prispôbil dobovej kulisе príbehu.

Prišli sme v čase, keď sa v tmavej izbe hral stolný tenis. Nebola však pauza. Nakrúcala sa scéna, keď si spolu s pingpongovou loptičkou vymieňajú názory dvaja ústrední hrdinovia filmu – mladí seminaristi. Sledovali sme ich len z výrezu dverí, aby sme nerušili. Okolo nás boli rozvešané kostýmy, väčšinou čierne rúcha, a pri dverách sa čupil malý stolík so zrkadlom, kde pracovala maskérka. Obraz sa končil názorovou nezhodou medzi hráčmi. A ich spor sa neťahal pingpongového zápasu.

„Je to príbeh dvoch kamarátov, ktorí idú po gymnáziu na bohosloveckú fakultu. Sú ešte naivní a myslia si, že keď budú v socializme študovať za kňaza, automaticky sa zaradia na lepšiu stranu barikády. Lenže ani na tej škole nie je všetko v poriadku a odohrávajú sa tam rovnaké kompromisy ako v celej spoloč-

nosti,“ ozrejmjuje režisér filmu Ivan Ostrochovský. „Pre mňa je *Posol* predovšetkým film o kamarátstve dvoch chalanov a o ich dospievaní, keď sa prvý raz konfrontujú s morálkou spoločnosti a musia robiť prvé vlastné rozhodnutia, ktoré ovplyvnia ich život. Jeden z nich je bojzlivejší a náchylný robiť ústupky, ten druhý nie. Vzniká tak medzi nimi konflikt. Snažíme sa ukázať, ako tá doba deštruovala vzťahy medzi ľuďmi a ako môže snaha o záchranu priateľstva prerásť do niečoho väčšieho.“

Keď je scéna s pingpongovou výmenou názorov nakrútená, filmári sa presúvajú útrobnými kaštieľmi do väčšej miestnosti, ktorej dominuje centrálna umiestnený stôl, zaprataný stohmi spisov. V kúte sú fotelky a gauč, nad ním obrovský kríž, vedľa kľačadlo. Leží tu aj zopár kníh, už na pohľad veľmi starých.

Nachádzame sa v príbehovej pracovni dekana fakulty. A fotelku pri vysokom okne obsadzuje jeho predstaviteľ Vladimír Strnisko. Netrvá dlho a scéna i herci sú pripravení na nakrúcanie. Režisér si po debáte so Strniskom sadá za monitor (k lyžici, ktorou si vykrajuje melón), Pavol Pekarčík rozdáva posledné pokyny. Na jednu stranu dlhého stola sa usadí

dekan, na druhú sa postaví jeden z hráčov pingpongu. Práve sa schytuje k jeho vylúčeniu zo štúdia. „V roku 1980 sa reálne stalo, že skupina bohoslovcov z bratislavskej fakulty vyhlásila hladovku na protest proti kolaborantskému združeniu *Pacem in terris*. Bolo to mimoriadne odvážne, keďže v roku 1980 nikto neveril, že by mohol totalitný režim v ČSSR v dohľadnom čase padnúť“ poznamenáva režisér.

V príbehu *Posla*, ktorý sa uvedenými udalosťami voľne inšpiroval, chce jeden z kamarátov dokázať tomu druhému, že nie je zbabelec a vie urobiť rázne rozhodnutie – preto zorganizuje hladovku. „*Nechce zachraňovať spoločnosť, nebojuje za demokraciu, ale za priateľstvo. Je to večná téma – ako všetci hovoria áno a jedna postava vykročí z anonymity sivej zóny, kde sa nachádza väčšina spoločnosti, a povie nie. Ide o to, ako človek pracuje so sebareflexiou, ako má nastavené vlastné hranice, do akej miery je ochotný a schopný neprispôbovať sa v záujme vlastného komfortu... A nesúvisí to len s komunizmom. Doba totality tomu, samozrejme, dodáva väčšiu dramatickosť a v kňazskom prostredí je zase otázka morálky citlivejšia ako inde,*“ hovorí Ostrochovský, ktorý si pre film zvolil čierno-biele vizuál. „*Ak však hovoríme o postave dekana, nechcem, aby vyzeral ako zosobnené zlo, je to nejednoznačná postava. Treba si uvedomiť, že stál pred dilemou – na jednej strane bola snaha, aby bohoslovecká fakulta v rámci režimu mohla vôbec nejak fungovať, no a aby sa to dalo dosiahnuť, muselo sa na druhej strane nevyhnutne s režimom paktovať. To bola nezávideniahodná situácia, lebo nech robil človek čokoľvek, musel sa trochu zašpieniť. Husák vyhlásil, že túto republiku zachráni, aj*

keby mu mali naplúť do očí, no a dekan si povedal niečo podobné – že pristúpi na hru s režimom, na kompromisy, len aby zachránil školu. A tu sa objavuje otázka, ktorú chceme vnuknúť divákovi: Má nejaká inštitúcia väčšiu cenu ako konkrétni ľudia?“

Husákové slová teraz znejú z dekanových úst. Strnisko ich vyslovuje potichu, pomaly, akoby nevzrušivo. Miestami pôsobí jeho príhovor smerujúci k vylúčeniu študenta zo školy priam dobromyseľne či dokonca láskavo. Ostrochovský záber niekoľkokrát opakuje, skúša drobné úpravy. Neskôr presunie kameru k oknu, kde sa dekan pohrúži do krátkej spomienky na svoje kňazské začiatky na kopaničiach, poznačené samotou. „Tak čo s vami?“ obracia sa napokon opäť k „prehrešenému“ študentovi.

Strniskova postava zohráva v príbehu dôležitú úlohu a jednu z takých stváraňuje aj rumunský herec Vlad Ivanov, známy napríklad z filmov *4 mesiace, 3 týždne a 2 dni* alebo *Pozícia dieťaťa*. Ostrochovský však zároveň obsadil viacerých nehercov a v tejto prvej fáze nakrúcania, ktorá súvisí predovšetkým s interiérovými scénami, išlo aj o ich vzájomné otukanie sa. „*Som príjemne prekvapený. S nehercami je to síce prácne a treba robiť viac klapiek, no už nepracujeme metódou dlhých záberov, ako to bolo v prípade filmu *Koza*, keď sme potrebovali od nehercov sústredený výkon v dlhšom časovom úseku, čo bolo veľmi náročné. Teraz máme viac záberov a môžeme materiál používať slobodnejšie.*“

Scénár filmu napísal Ostrochovský s Marekom Leščákom a spolupracovala na ňom aj Rebecca Lenkiewicz (*Ida*). *Posol* už získal cenu za najlepší projekt na podujatí Arras Days v rámci Medzinárodného filmového festivalu Arras vo Francúzsku. Kameramanom snímky je Juraj Chlpík, produkciu zastrešuje spoločnosť Punkchart films, českým koproducentom je Negativ. *Posla* už podporil aj Audiovizuálny fond a RTVS. ▲



Kameraman Juraj Chlpík (vľavo), režisér Ivan Ostrochovský a predstaviteľ jednej z úloh filmu *Posol* Vladimír Strnisko. ■ FOTO: Miro Nöta

MARIÁN VARGA

(29. 1. 1947 – 9. 8. 2017)

Vo veku 70 rokov zomrel v auguste skladateľ a hudobník Marián Varga. Popri iných muzikantských aktivitách sa venoval aj komponovaniu filmovej hudby a stal sa i protagonistom niekoľkých dokumentov. Nasledujúci text je spomienkou režiséra Dušana Trančíka na ich vzájomnú spoluprácu.

Klastre a flažolety Mariána Vargu

Neviem, či som povolaný, aby som na Mariána Vargu verejne spomínal. Predpokladá to širší a fundovanejší pohľad a náš vzájomný vzťah spájala predovšetkým práca. Jeho hudba bola špecifická a komponovanie pre film si vyžadovalo určité obmedzenia, čo bolo pre Mariána náročné. Vyberal si, odmietal hrať len preto, aby ilustroval obraz, nehral pre honorár, ale pre hudobný pôžitok. Často opakoval: „Aj ticho je hudba.“

V hudobnom výraze bol krehký a robustný zároveň. Skomponoval hudbu k štyrom mojím filmom: okrem hraného dokumentu *Amulet* (1974), kde Marián nahrál plejbek bez časového obmedzenia – apoteózu na anonymné vojnové hrdinstvo (filmový obraz tmaval a rozjasňoval sa v rytme hudby), sme sa stretli pri hraných filmoch *Štvrtý rozmer* (1983), *Iná láska* (1985) a *Víkend za milión* (1987). Na jedno nahrávanie si spomínam zvlášť dobre. Filmová hudba k *Inej láske* sa nahrávala s pražským FISO a na moje prekvapenie Marián využil z veľkého filmového orchestra len polovicu hráčov. Ostatných nepotreboval. Celé dopoludnie nahrával iba klastre a flažolety. Preložené do bežnej reči – klastre boli súčasne znejúce tóny s minimálnou intervalovou vzdialenosťou a flažolety zase krátke tóny, ktoré vydávajú husle dotykom prsta na strunu. Prepadol som panike. Mal som pocit, že nič nestihneme, a

svojou otázkou, kedy začneme konečne nahrávať hudbu, som Mariána iba rozčúľil. Argumentoval som, že sme stratili more času nahrávaním fragmentov. Klastre boli 20- až 30-sekundové pasáže a žiaden motív sa z nich nedal vyčítať. Až neskoro popoludní prišiel rockový hudobník Radim Hladík, s ktorým bol Varga kamarát, a ten zahrál to, čo mal Marián na mysli – ústredný hudobný motív filmu. Vtedy som pochopil, že Marián prišiel s jasnou koncepciou, vedel, čo chce a čo nie. Do motívu primiešaval spomínané flažolety, ktoré pôsobili až mrazivo sugestívne. Bol to dôkaz, ako precítil atmosféru obrazu.

Nedávno sa mi dostala do rúk knižka Juliana Barnes *Šum času* o perfidnej zvoli sovietskej moci na hudobnom skladateľovi Šostakovičovi. Ludské peripetie tohto veľkého hudobníka boli takpovediac z rovnakého súdka, aké prežívali mnohí hudobní skladatelia „ostbloku“, keď sa diktát moci usiloval zadusiť ich slobodného, tvorivého ducha, vymykajúceho sa priemernosti. Varga nepodliezal, hral si to svoje a jeho osobitý zmysel pre kompozíciu, v ktorej tóny tiekli ako lavína, nikto nedokázal zastaviť.

A ešte jeden postreh: Marián Varga bol vtipný človek, intelektuálne vtipný, iba ste sa museli na jeho vlnu naladiť. Okamihy prežité s ním sú stále živé, nevymizli z pamäti. ◀

► Dušan Trančík

Heslá vládnej strany majú platnosť zákona

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

„Heslá vládnej strany majú platnosť zákona a musia sa uskutečniť,“ povedal na XI. zjazde KSS v bratislavskom PKO svojou typickou čechoslovenčinou Karol Bacílek (monotematický TvF č. 21). „Nie sú to len obyčajné alebo ťažné heslá!“ citoval Klementa Gottwalda. A tak sa desaťtisíce pracujúcich snažili dovŕšiť socialistickú výstavbu v našej vlasti záväzkami na splnenie zvýšeného plánu vo fabrikách a družstevníci poľnohospodári zvyšovaním hektárových výnosov či dojivosti kráv (č. 20, 24, 25). Táto mesiace trvajúca spoločenská atmosféra, ktorá sa odrážala vo všetkých médiách, vyvrcholila potom federálnym finále – zjazdom KSČ v Prahe (č. 26), ktorý ju s uspokojením bilancoval.

Druhý prúd propagandy na Slovensku v tomto období čerpal z úplne iného prostredia. Po takmer pätnástich (!) rokoch vyšli najavo neľudské zločiny príslušníkov Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy v období SNP. Za ich „duchovných vodcov“ boli označení rímskokatolícki farári. Súdy v Bratislave a Banskej Bystrici boli nekompromisné: vyniesli nad previnilcami viaceré rozsudky smrti a doživotia (č. 17, 18).

Úsmevným justičným doplnkom je šot o súde v Kráľovskom Chlmcí (č. 22), ktorý exemplárne odsúdil krčmára, lebo riedil pálenku vodou. Nič vám to nepripomína? Mne áno: postih súčasnej korupcie („do výšky 150 eur“).

Tretou viackrát opakovanou témou, tentoraz zo zahraničia, bola Svetová výstava EXPO '58 v Bruseli, vizuálne predstavovaná svetoznámych Atómom (č. 18, 19, 20). Československo sa na nej preslávilo originálnou Laternou magikou, na ktorej mal leví podiel slovenský režisér Ján Roháč (č. 25).

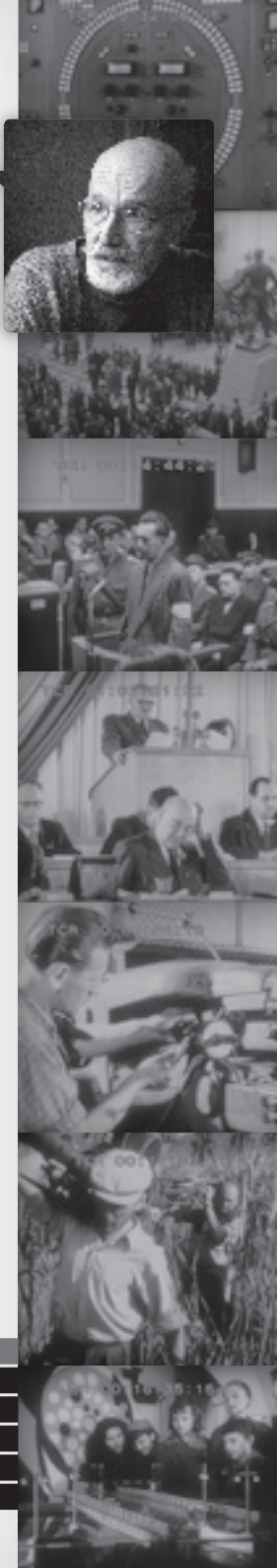
Dnešného používateľa operačných systémov a všetkých možných sietí môže zaujať snímka v č. 20 predstavujúca prvý československý SAPO (čítaj: samočinný počítač), vyvinutý vo Výskumnom ústave matematických strojov v Prahe, ktorý systémom niekoľkých tisícok relé nielenže vyriešil, ale aj skontroloval úlohy zadané na diernych štítkoch. Predstavte si ten pokrok v priebehu iba dvoch generácií!

Z kuchyne spravodajcov: v období žurnálov, ktoré má divák možnosť práve sledovať, sa začala intenzívna výmena autorov/režisérov medzi pražskou a bratislavskou redakciou. Najprv išlo o výmenu skúseností, žiaľ, o nedlho (po roku) sa to skončilo stratou autonómnej tvorby (pochopiteľne, pre bratislavskú redakciu). ◀

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – SEPTEMBER 2017

2. 9. – 14. 30 hod. – Týždeň vo filme 17/1958 a 18/1958 (repríza 3. 9. o 16.30 hod.)
9. 9. – 14. 30 hod. – Týždeň vo filme 19/1958 a 20/1958 (repríza 10. 9. o 16.30 hod.)
16. 9. – 14. 30 hod. – Týždeň vo filme 21/1958 a 22/1958 (repríza 17. 9. o 16.30 hod.)
23. 9. – 14. 30 hod. – Týždeň vo filme 23/1958 a 24/1958 (repríza 24. 9. o 16.30 hod.)
30. 9. – 14. 30 hod. – Týždeň vo filme 25/1958 a 26/1958 (repríza 1. 10. o 16.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!



Príležitostná práca otrokyne ■ FOTO: archív SFU

KINO LUMIÈRE
V SEPTEMBRI:Od fantázie
k hranici reality a fikcieodporúča
filmová teoretička
Katarína Mišíková

Z ponuky Filmotéky Kina Lumière ma v septembri láka opakovaná lekcia francúzskeho filmového impresionizmu v snímke Marcela L'Herbiera *Neludská*, ktorá je pôsobivou pripomienkou formálnych inovácií medzivojnovnej avantgardy. Melodramatická zápleтка tohto science-fiction je skôr zámienkou na prehliadku skvelých vizuálnych nápadov nielen samotného režiséra, ale aj jeho spolupracovníkov: na futuristickej scénografii sa podieľali výtvarník Fernand Léger, architekt Robert Mallert-Stevens či filmári Alberto Cavalcanti a Claude Autant-Lara. Vizuál filmu nadchol samotného priekopníka modernej architektúry Adolfa Loosa, ktorý ho označil za chválospev na modernú techniku.

Znovu sa treba z nového uhla pozrieť aj na kultovú *Zväčšeninu*. Tento film o otázke hraníc medzi skutočnosťou a ilúziou a o možnosti, respektíve nemožnosti zachytiť prostredníctvom obrazu skutočnosť, sa v postfaktickej ére javí priam vizionársky. Príbeh fotografa, ktorý náhodou zachytí situáciu vedúcu k vražde a v snahe dopátrať sa dôkazu zločinu naráž na limity empirického poznania, býva vnímaný ako filozofická úvaha o vzťahu filmu a fotografie ku skutočnosti. Vypovedá však predovšetkým o spôsoboch, ktorými konštruujeme svet okolo seba: ako ilúziu objektívnej reality a zároveň pravdu subjektívnej fikcie. Mimochodom, ak radi hráte hru na tiché spojenia medzi filmami, skúste spolu s *Mužom, ktorý luže* Alaina Robba-Grilleta v podobných súvislostiach uvažovať o možnostiach reprezentácie reality prostredníctvom fikcie. Rozprávanie vybudované na sérii vzájomných popretí rozprávačského komentára a obrazu namiesto na kauzálnom reťazci vychádza z Robbovej-Grilletovej premisy, že „garantom pravdivosti nie je skutočnosť, ale autor, rozprávač“.

Vzťahu reality a fikcie sa dotýka aj skutočný highlight programu Filmotéky: profil režiséra Alexandra Klugeho, kľúčového tvorca nového nemeckého filmu, na ktorého sa v našich končinách nie celkom právom zabúda v prospech škandalóznejšieho Rainera Wernera Fassbindera. Kluge vo viacerých dielach kolážovým spôsobom miešal prvky dokumentu a fikcie, aby v nekompromisne modernistickej forme priniesol výpoveď o nacistickom dedičstve Nemecka i jeho súdobých hodnotách. Projekciu šiestich režisérových filmov (*Rozlúčka so včerajškom*, *Artisti pod kupolou cirkusu*: *Bezradní*, *Príležitostná práca otrokyne*, *V nebezpečenstve* a *vo veľkej núdzi veštrí stredná cesta smrti*, *Willi Tobler a pád 6. flotily*, *Velký zmatok*) ideálne doplní 2. októbra na pôde FTF VŠMU prednáška filmového historika a teoretika Thomasa Elsaessera, ktorú organizuje Slovenský filmový ústav v spolupráci s Goetheho inštitútom a Vysokou školou múzických umení. ▲

Zväčšenina ■ archív SFU

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVUKINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVUŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

SEPTEMBER 2017

2. 9. 1947 **Tomáš Berka** – architekt, grafik, hudobný skladateľ
3. 9. 1932 **Boris Jurech** – vedúci výroby (zomrel 2. 7. 2009)
4. 9. 1912 **Jozef Belan** – herec (zomrel 17. 7. 1987)
5. 9. 1922 **Gustáv Arnold Adamica** – vedúci výroby (zomrel 17. 6. 2014)
5. 9. 1957 **Peter Beňa** – kameraman
6. 9. 1922 **Ctibor Štítnický** – básnik, prekladateľ (zomrel 12. 6. 2002)
12. 9. 1942 **Mikuláš Fehér** – dramaturg
17. 9. 1947 **Jozef Bednárík** – herec, divadelný režisér (zomrel 22. 8. 2013)
22. 9. 1957 **Jana Strnisková** – herečka
23. 9. 1922 **Roman Kaliský** – publicista, scenárista (zomrel 8. 11. 2015)
28. 9. 1927 **Michal Jurkovič** – umelecký maskér (zomrel 8. 8. 1994)
28. 9. 1942 **Otto Olejár** – režisér, scenárista
30. 9. 1947 **Sylvia Turbová** – herečka (zomrela 29. 7. 2015)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2017

■ Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFU)

► zostavila **Renáta Šmatláková**Creative Europe Desk
Slovensko informuje

V dňoch 11. a 12. septembra sa v Piešťanoch uskutoční ďalší ročník medzinárodného seminára a workshopu Dox in vitro (dokumentárne projekty v skúmavke), tematicky zameraný na fázu vývoja dokumentárnych projektov. Hlavným partnerom a odborným garantom projektu je European Documentary Network (EDN), spoluorganizátorom je MFF Cinematik. Podujatie je určené mladým a začínajúcim producentom a tvorcami dokumentárnych filmov. EDN po skončení podujatia poskytne vybraným projektom ďalšie možnosti prezentácie na európskych fórach, ktoré spoluorganizuje.

Seminár sa uskutoční 11. septembra a zameria sa na dokumenty v digitálnej ére. Nové digitálne distribučné platformy vyžadujú nový spôsob filmového rozprávania a šancu na uplatnenie majú iba dokumenty, pripravené na distribúciu pre rôzne distribučné kanály. Súčasťou seminára bude i prípadová štúdia – dokument Friedricha Mosera *A Good American*. Workshop bude 12. septembra a poskytne príležitosť konzultovať projekt s renomovanými medzinárodnými expertmi. Naše pozvanie prijali: Ove Rishøj Jensen (EDN, Dánsko), Philippe van Meerbeck (VRT, Flemish Radio & Television Network, Belgicko) a Friedrich Moser, rakúsky producent, režisér a scenárista dokumentárnych filmov.

Účast na seminári je bezplatná, zabezpečené je tlmočenie do slovenčiny a záujemcovia sa môžu prihlásiť na media@cedslovakia.eu.

► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.czTELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 20174. 9. ► 22.00 • Na druhom brehu sloboda
► J. Medved', 1984, 91 min.

11. 9. ► 20.00 • Šerif za mrežami • D. Plichta, 1965, 93 min.

18. 9. ► 22.00 • V hodine dvanástej
► J. Medved', A. Lettrich, 1958, 81 min.

25. 9. ► 22.00 • V rannej hmle ► J. Zeman, 1990, 104 min.

Zmena programu vyhradená!

► Pred projekciou *Čiary* (r. P. Bebjak) dňa 10. 8. oslávilo Kino Lumièere v Bratislave s divákmi miliónovú návštevnosť slovenských filmov v tunajších kinách. Samotné kino však prekonal rekord vo svojej návštevnosti, keď za prvý polrok 2017 prilákalo takmer 55 000 divákov, čo je najviac za šesť rokov od jeho znovuoživenia. Najnavštevovanejším filmom v programe Lumièere sa stal Jarmuschov *Paterson*, no v prvej desiatke divácky najúspešnejších snímok kina za prvý polrok 2017 sa umiestnili aj štyri slovenské a koprodukčné tituly: *Masaryk* (r. J. Ševčík), ktorý skončil na druhom mieste, *Piata loď* (r. I. Grófová), *Baba z ľadu* (r. B. Sláma) a *Únos* (r. M. Čengel Solčanská).

► Na základe uznesenia zo zasadnutia rady Audiovizuálneho fondu (25. 7.) vyhlásil fond výzvu č. 7/2017, v ktorej môžu žiadatelia predkladať projekty od 7. 8. do 11. 9. Osobitnou prioritou vo výzve sú nízkorozpočtové dlhometrážne hrané kinematografické diela začínajúcich tvorcov a/alebo producentov s dôrazom na ich prvé alebo druhé filmy. Fond sa tak vracia k svojej iniciatíve Minimal spred piatich rokov. Na túto prioritu je v rámci výzvy 7/2017 vyčlenených predbežne 300 000 eur.

► Vo veku 77 rokov zomrel 5. 8. v Prahe popredný slovenský kameraman Otto Geyer. Ako asistent a druhý kameraman spolupracoval na filmoch Stanislava Barabáša, Martina Hollého, Juraja Jakubiska a Ela Havettu. Od roku 1977 pôsobil nepretržite na kameramanskom poste animovaných filmov v réžii Viktora Kubala, Ivana Popoviča, Vladimíra Pikalíka, Heleny Slavíkovej, Františka Jurišiča a ďalších. Spolupracoval aj s televíznymi štúdiami.

► Film *Sloboda pod nákladom* (r. P. Barabáš) získal ocenenie Diable d'Or v kategórii World Culture na medzinárodnom filmovom festivale FIFAD, ktorý sa konal v Les Diablerets vo Švajčiarsku od 5. do 12. 8.

► zs, dan, R. Urc

NAJPREDAVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► JÚL A AUGUST 2017

► PUBLIKÁCIE

1. Kino Ikon 2/2016 (ASFK, VŠMU v spolupráci so SFÚ, Bratislava)
2. Rudolf Urc: Neviditeľné dejiny dokumentaristov (SFÚ, Bratislava)
3. Georges Didi-Huberman: Vyjsť z temnoty (ASFK a SFÚ, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD Zabudnite na Mozarta (SFÚ, Bratislava)
2. DVD Pieseň o sivom holubovi (SFÚ, Bratislava)
3. DVD Organ (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumièere pripravili na september túto akciu:

Ak si kúpite septembrové číslo Film.sk, dostanete k nemu DVD s filmom *Iná láska* (r. D. Trančík), ku ktorému zložil hudbu Marián Varga.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈERE ► 23. 6. – 23. 8. 2017

1. *Čiara* (r. P. Bebjak, SR/Ukrajina, 2017, Continental film)
2. *Špina* (r. T. Nvotová, ČR/SR, 2017, Forum Film)
3. *Úplní cudzinci* (r. P. Genovese, Taliansko, 2016, Film Europe Media Company)
4. *Dunkirk* (r. Ch. Nolan, USA, 2017, Continental film)
5. *Oklamaný* (r. S. Coppola, USA, 2017, CinemArt SK)

Happy End

Michael Haneke

Out

György Kristóf

Žltá

Ivana Šebestová

Klient

Asghar Farhadi

Druhá strana nádeje

Aki Kaurismäki

PROJEKT 2017

NAJVÄČŠIA PUTOVNÁ
PREHLIADKA FILMOV
NA SLOVENSKU

Plechový bubienok

Volker Schlöndorff

Brazil

Terry Gilliam

OD SEPTEMBRA DO FEBRUÁRA

V KINÁCH A VO FILMOVÝCH KLUBOCH
WWW.ASFK.SK

Křižáček

Václav Kadrnka

Odrazy

Andrzej Wajda

Obchod na korze

Ján Kadár, Elmar Klos

Lajka

Aurel Klimt

PREDAJ MESAČNIKA FILM.SK: КИНОКРЕПЧІВІ А ІНІ ПРЕДАЖІ / БРАТІСЛАВА ▶ Klapka.sk – predajňa SFÚ (Grosslingová 4,3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Hummel Music (Kobuleňská 2) ▶ Martinus (Ochodná 26) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jakubovo nám. 12) ▶ vrátnica VŠMU (Svoradova 2)
PREZIOV ▶ Artforum **BANSKA BYSTRICA** ▶ Artforum **PREŠOV** ▶ Artforum **FILMOVÉ KLUBY** ▶ Kino Lumiere Bratislava – kino SFÚ (Štrátska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Strojár Marhň ▶ FK – Kino Fontána Pešťany ▶ FK – Naoko Trnava

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE**

ISSN 1335-8286

09
9 771335 828003

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MKS SR POD EV. Č. EV 947/08

KALENDÁRIUM
▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ